

Permanently Suspended –

Den deliberativa demokratin och sociala medier

Masteruppsats i Statsvetenskap (2021)
Handledare: Markus Holdo
Henrik Sandbacka
Ver. 1.42

Abstract

Både forskare och samhällsdebattörer har börjat likna dagens sociala medier vid traditionella Public Spheres, den offentliga yta där folket möts för att diskutera politik. Inne i Public Sphere efterlyser författare som Jürgen Habermas och James Fishkin en så kallad deliberativ debatt, en samhällsdebatt präglad av deltagande, förståelse och konstruktivitet. Befintlig forskning placerar hitills ett stort fokus på de mest namnkunniga plattformarna. Denna uppsats tar fasta på dessa liknelser och gör en komperativ fallstudie mellan etablerade Twitter och den utforskade konkurrenten GAB, som utmärker sig via ett mindre restriktivt regelverk. Uppsatsen argumenterar för hur dessa utgör varsin ytterlighet i ett nytt spektrum av sociala medier: Den restriktiva och den tillåtande. Uppsatsen analyserar likheter och skillnader mellan plattformarna och hur dess olika upplägg påverkar möjligheterna till en deliberativ debatt. Plattformarna har en liknande teknisk design, men skiljer sig i synen på exempelvis debattklimat och falska nyheter. Detta får en mängd följder för möjligheterna till digital deliberation. Analysen flaggar för en tänkbar negativ utveckling i den fragmentering som uppstår mellan plattformarna, att väljarna delar upp sig i konkurrerande medier. På grund av sociala mediers betydelse i dagens politik har detta kapaciteten till djupgående effekter på samhället och demokratin.

Antal ord: 20 000

Nyckelord: Sociala medier – Public Sphere – Deliberation – Twitter – GAB

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Digitala caféer	2
2	Teori	5
2.1	Den deliberativa demokratin	5
2.2	Problematisering.....	7
2.3	Tidigare forskning	9
2.3.1	Ett utforskat område	10
2.4	Sammanfattning	11
3	Metod & Material	12
3.1	Forskningsfråga.....	12
3.2	Flerfallsstudie	13
3.3	Val av fall.....	13
3.3.1	Twitter	13
3.3.2	GAB	14
3.3.3	Samma teknik – Olika ideologi	14
3.4	Material – Deliberationens miljö.....	16
3.5	Tänkbara utmaningar.....	18
3.5.1	Amerikanska samhällsproblem?	18
3.5.2	Konspirationsteorier – Folklore eller radikalisering?.....	19
3.5.3	Författarens röst.....	20
3.6	Sammanfattning	21
4	Operationalisering	22
4.1	Att mäta deliberation	22
4.2	Deliberativa kriterier	23
4.2.1	Medvetenhet	24
4.2.2	Substans.....	24
4.2.3	Information.....	25
4.2.4	Omfattning	25
4.3	Sammanfattning	26
5	Analys	27

5.1	Medvetenhet	28
5.2	Substans.....	32
5.3	Information.....	36
5.4	Omfattning	41
6	Slutsats	46
6.1	Sammanfattning	46
6.2	Diskussion – Värdet av deliberation	47
6.3	Begränsningar.....	48
6.4	Förslag till fortsatt forskning.....	49
7	Referenser	50
	Appendix.....	53

1 Inledning

After close review of recent Tweets from the @realDonaldTrump account and the context around them — specifically how they are being received and interpreted on and off Twitter — we have permanently suspended the account due to the risk of further incitement of violence – Twitter (Januari 2021)

Den 6 januari 2021 genomförde supportrar av Donald Trump ett upplopp där man stormade den amerikanska kongressbyggnaden Kapitolium i Washington D.C. Motivationen var en besvikelse över valresultatet och ett försök att stoppa Joe Biden från att tillträda som president. Fyra personer dog i tumultet och händelsen väckte starka reaktioner och fördömanden, även internationellt. Under upploppet kunde skyltar och banderoller med slagordet *Where we go one, we go all* synas. Det refererar till en konspirationsteori kallad QAnon, som kom att bli en udda stötefråga i den kommande debatten. Strax efteråt blev Donald Trump avstängd från Twitter. Twitters motivation var att hans inlägg löpte en reell risk att orsaka våld i samhället. Avstängningen av Donald Trump flankerades av hundratusentals ytterligare avstängningar, av konton och debattörer på den yttersta högerkanten. Många välkomnade beslutet och ansåg att det borde ha skett långt tidigare. Andra debattörer ifrågasatte vad detta agerande kan leda till principiellt, en begränsning av deltagandet för stora väljargrupper. Denna princip har exempelvis gett upphov till uttrycket *deplattforming*, konceptet att frånta någon dess plattform och i förlängningen dennes röst i debatten. Snabbt efter Twitters beslut började användare migrera till konkurrerande sociala medier med mindre restriktiva regelverk – exempelvis plattformen GAB. Enligt en rapport från analysföretaget Signal Labs minskade diskussionerna om valfusk på Twitter med 70 procent på ett par dagar, ett tecken på hur deltagandet förändrades (2021). Denna studie använder denna händelse som en utgångspunkt för en djupgående diskussion kring samhällsdebatt på Internet. Här finns ett nytt område med alla möjligheter till en intressant, och aktuell, forskningsuppgift. Innan syfte och forskningsdesign närmare preciseras kan det dock vara relevant att föra en principiell diskussion kring sociala mediers samhällsroll, och vad statsvetenskapen har att säga om den. Vad är de att betrakta som i samhället? Svaret på det kan presentera ett verktyg för att vidare bryta ner ämnet.

1.1 Digitala caféer

Parallellt med debatten kring sociala mediers regelverk har en ytterligare, mer konceptuell, fråga aktualiserats. Hur bör vi se på sociala medier? Vilken roll fyller dem i samhället? Man skulle kunna ta fasta på namnet och se dem som en typ av media, jämte exempelvis radio och TV. Ett annat perspektiv är att se dem som ett kommunikationsmedel, en motsvarighet till exempelvis posten med modern teknologi. Juridiskt är frågan linjär. Plattformar som Twitter, Facebook och YouTube är privata företag. De har därmed rätten att erbjuda sin service till vem eller vilka de vill. På samma sätt som exempelvis ett privatägt café kan köra ut en gäst (inom ramarna för diskrimineringslagstiftning) kan sociala medier göra det rent digitalt. Tillgång till ett konto på Twitter är helt enkelt ingen rättighet och som användare har man också godkänt ett användaravtal som ger plattformen den möjligheten obehindrat. Detta är dock som sagt ur ett strikt juridiskt perspektiv. Skulle en sådan syn kunna missa sociala mediers praktiska samhällsroll?

Ett alternativt perspektiv framhålls exempelvis av Sverigedemokraternas Jimmie Åkesson i SVT:s Agenda (2021). Åkessons argumenterar för att sociala medier idag snarare bär karaktären av ett torg. Det är här människor samlas och debatterar samhällsutvecklingar och där måste också yttrandefrihet gälla på samma sätt som i övriga samhället. För att återkoppla till exemplet rörande caféet: Vad hade det inneburit för samhället om de stora valdebatterna utspelade sig inne på det? Och att vissa därefter inte släppts in? Jimmie Åkesson fortsätter och kallar sociala medier för en grundläggande typ av infrastruktur i samhället och efterlyser reglering för att skydda yttrandefriheten på dessa. I debatten ges han ett visst medhåll av motparten Anders Ygeman från Socialdemokraterna, som dock över lag efterlyser en mer restriktiv inställning (ibid).

När Jimmie Åkesson liknar sociala medier vid ett torg tangerar det en statsvetenskaplig definition utvecklad av tyska Jürgen Habermas i snart 60 år gamla *The Structural Transformation of the Public Sphere* (1962). *The Public Sphere* åsyftar den diskursiva yta i samhället som finns mellan den privata och den offentliga makten. Det är här medborgare träffas för att diskutera politiska frågor och samhällsutvecklingar. Habermas betonar Public Sphere som någonting i grunden positivt och nödvändigt för demokratin, en arena där makten granskas (2003: 36). Empiriska exempel som Habermas nämner är just torg och caféer, liknelser som ofta förekommer i debatten kring sociala medier idag. Ett klassiskt exempel i en stor del av litteraturen är torgmöten i amerikanska New England under 1600- till 1800-talet (Fischkin & Luskin 2005: 287). Dessa är inte på något sätt unika, men ett typiskt historiskt exempel av folklig uppslutning på publika platser. Habermas nämner också handelsresandes behov av information som en drivkraft till hur dessa utrymmen uppstod. I en tid före Internet och telefoni var man tvungen att träffas fysiskt för att diskutera samhällsfrågor, både av teoretisk och mer praktisk karaktär. Caféer och torg blev naturliga mötesplatser för detta. En av *Structural Transformation of the Public Spheres* mest centrala poänger kan sägas vara tillgången till sagda sfär. Habermas menar att den står och faller med ett allmänt tillträde (1962: 85). Om inte alla människor kan delta är det per

definition inte en *Public Sphere*. Så vad sker när människor exkluderas från denna arena? Brist på diskussion kring detta är en återkommande kritik gentemot Habermas. Habermas konstaterar helt sonika att om inte alla har tillgång till utrymmet så är det inte en *Public Sphere*. Tekniskt sett korrekt men eventuellt kringgår detta en i sig väldigt intressant ytterligare diskussion. Vad händer när alla inte är välkomna? Det här är ett dilemma denna uppsats kommer få anledning att återkomma till.

Så skulle dagens sociala medier kunna ses som en sorts modern variant av klassiska *Public Spheres*? Ett offentligt utrymme där medborgarna flockas för att diskutera samhället. Utöver politiker och samhällsdebattörer kan även forskningen göra ett argument för det, med gott om publikationer som gör denna parallell. Exempelvis kan framhållas *Social Media as a New Form of Public Sphere* av Erlis Cela (2015). Cela argumenterar för att även om mötet och debatten sker virtuellt är det i praktisk mening helt jämförbart med en *Public Sphere*. Det är på Twitter vi träffas för att diskutera valresultatet och liknande händelser i samhället, på samma sätt som vi gick till caféer eller torg för hundra år sen. Som kuriosa kan nämnas att svenska statens stora IT-satsning under 1990-talet fick just namnet *Torget*. Det var här svenskarna skulle träffas online. Drivande i projektet var Socialdemokraternas Ulf Dahlsten via dåvarande Posten. Grundtanken var att man skulle använda *Torget.se* i huvudsak för näthandel, men i stället blev de sociala funktionerna de mest populära, exempelvis ett diskussionsforum och ett chatterum (IDG 2010). Det skulle alltså kunna ses som en tidig variant av dagens sociala medier, som rent spontant började fungera liknande ett torg. Liknelsen med ett torg skulle kunna vara rimlig av ett annat skäl och det är att plattformen var en offentlig satsning. Detta till skillnad från caféer som oftast är privatägda. En mer exakt liknelse skulle alltså sammanfattningsvis kunna vara att torg motsvarar offentliga projekt för att mötas online, medan caféer motsvarar privata aktörer, exempelvis nämnda Twitter. Offentliga (statligt ägda) sociala medier är idag inte ett populärt fenomen, men uppsatsen kommer att återkomma till konceptet.

Eventuellt skulle även en höger och vänster-dimension kunna ha uppstått inom frågan. Rent principiellt borde kanske ämnet stå bortom det, men samtidigt kan det sägas vara förväntat att den traditionella partipolitiken börjat positionera sig. Frågan kommer ju påverka dem. I nämnda Agenda motsätter sig Jimmie Åkesson kraftigt en begränsad yttrandefrihet på sociala medier. Att han intar den ståndpunkten skulle kunna sägas vara rimligt rent spelteoretiskt. Just denna gång var det konservativa som blev avstängda. Diskussionen i Agenda rörde läget i USA men principen skulle kunna sägas vara global. Givetvis vill Åkesson ta parti med sin ideologi och hjälpa dem i deras opinionsbildning online.

En faktor som gör frågan ytterligare komplicerad kan vara konkurrenssituationen inom sociala medier som marknad. Som användare dras man till tjänster som är etablerade och populära, där man hittar vänner och familj. På ett liknande sätt som man gick till samma café som ens vänner och familj. Det kan leda till ett Moment 22 som gör det svårt för konkurrenter att etablera sig, och därigenom presentera en alternativ produktlösning till marknaden och i förlängningen debatten. Under 1800-talet kunde man gå till ett annat café eller torg för att fortsätta debatten. Det kan man även digitalt. Om man blir avstängd

från Twitter kan man registrera sig hos en konkurrent med ett annat regelverk och starta en ny debatt. Frågan är om skalan dock gör denna process svårare idag. Där ett café kunde ha ett tiotal eller kanske ett hundratal kunder har Twitter 330 miljoner registrerade användare. Att känna sig ovälkommen av Twitter skulle med andra ord kunna vara en betydligt större fråga än att känna sig ovälkommen på ett lokalt café. Samtidigt har som sagt Twitter fulla juridiska rättigheter att välja vilka som får delta och inte. Denna kombination utav storlek och kapacitet placerar en stor makt hos Twitter som privat aktör, vilket knyter an till den utomvetenskapliga relevansen.

2 Teori

Hitills ett ämnesområde med många stora och djupa frågor. Hur bryter man ner denna väldigt principiella debatt till någonting akademiskt mätbart? Om man accepterar liknelsen mellan Public Sphere och sociala medier så finns en närliggande modell som passar. Idén om en Public Sphere fortsätter och mynnar ut i en teori som engagerar sig i själva samhällsdebatten. Om Public Sphere är själva caféet är detta debatten inne på det.

2.1 Den deliberativa demokratin

En tankeskola som presenterar ett svar på frågan vad som utgör en bra samhällsdebatt är idén om den deliberativa demokratin. Att *deliberera* åsyftar att överlägga eller samråda och ger en fingervisning kring teorins syfte. Den deliberativa demokratin växte fram under 1900-talets andra hälft och kärnan skulle kunna sägas vara en kritik gentemot en sorts fyrkantighet i den dåvarande västerländska demokratin. Demokrati handlade här om konkurrens mellan förutbestämda åsikter och demokratiskt deltagande begränsas till val med ett par års mellanrum (Chambers 2003: 307–326). Detta är givetvis bättre än alternativet, diktaturer och andra totalitära system, men det kan anses vara ett *stelt* klimat för demokratin att växa inom. Det blir en maktkamp och ett ställningskrig mellan redan etablerade åsikter. Den deliberativa demokratin strävar efter att råda bot på detta, genom en ny sorts samhällsdebatt. Den deliberativa demokratin är en så kallad normativ teori, vilket innebär att den har en uppfattning om vad som är rätt och bra för samhället. Det är bra för samhället om vi tillsammans sätter oss ner och pratar igenom komplicerade frågor på ett respektfullt sätt. Så vad innebär det mer konkret? En av dess främsta proponenter är den välkända tyska filosofen och sociologen Jürgen Habermas. Habermas använde även termen *diskursiv demokrati*, men i syfte att förenkla kommer *deliberativ demokrati* vara den enda benämningen hädanefter. Det kan även vara nödvändigt att fånga en tänkbar begreppsförvirring. Är den deliberativa demokratin och den deliberativa debatten samma sak? Svaret är ja. Det deliberativa samtalet är kärnan i det som utgör en deliberativ demokrati. Den deliberativa debatten är själva samtalet, medan den deliberativa demokratin är principen på samhällsnivå. Där samhällsdebatten är det centrala.

Habermas målar upp en idealbild för samhället och demokratin: En debatt som präglas av förståelse, likvärdighet och en frånvaro av maktkamper. Alla ska uppleva att de får komma till tals och har en plattform. En central förutsättning för detta är synen på medborgares åsikter som någonting formbart och inte absolut (Bengtsson 2008: 60). Kort sagt, att människor är beredda att ändra åsikt om de blir konfronterade med ny information och nya perspektiv. Det innebär inte att man måste det, men det centrala är inställningen. Detta betyder heller inte nödvändigtvis att man bara hoppar över till det *andra laget*, utan kanske i stället att man skapar någonting helt nytt. Exempelvis att båda sidor får en ökad förståelse för varandra och når en ny, gemensam åsikt i mitten som man därefter kan bygga vidare på. Här kan den så kallade *generositetsprincipen* nämnas som ett bra exempel på en deliberativ inställning, idén om att tolka motståndarens argument så välvilligt som möjligt. Motsatsen skulle kunna vara att medvetet missförstå för att kunna förenkla ett motangrepp – en så kallad halmdocka. Det är en sorts idealbild över hur den deliberativa demokratin är tänkt att fungera.

En forskare som arbetar med detta ideal i praktiken är amerikanska James Fishkin som i *When the People Speak: Deliberative Democracy & Public Consultation* gör så kallade samtalsexperiment (2009). En testgrupp får fylla i en enkät där de uttalar sig i en politisk fråga. De bjuds sedan i väg på en weekendresa till en annan ort, där de får delta i ett seminarium. På seminariumet diskuteras frågan ur olika perspektiv med ett fokus på en konstruktiv samtalston. Därefter undersöker man igen: Har deltagarnas åsikter förändrats? Svaret är ofta ja men här uppstår en värderingsfråga. När har tillräckligt många ändrat sig tillräckligt mycket för att det ska vara signifikant? Finns risken att deltagarna själva hjälper till lite i sina ställningstagande av god vilja inför studien?

Ett av de tänkbara tyngsta empiriska argumenten för deliberations värde ges av Kimmo Grönlund, Kajsa Herne och Maija Setälä i *Does Enclave Deliberation Polarize Opinions?* (2015). En *enklav* åsyftar en liten grupp där deltagarna redan har samma åsikter, i det här fallet inom migrationspolitik. Om dessa får debattera med varandra i ett deliberativt sammanhang så modereras deras åsikter tillsammans. Själva processen av att prata och diskutera på ett öppet sätt gör att alla tar ett kliv i samma riktning, i det här fallet i en mindre polariserande sådan. Detta går emot en ofta återkommande uppfattning om att isolering tenderar generera mer extrema åsikter. Exempelvis pratar man i debatten om sociala medier stundtals om så kallade filterbubblor, idén om att liktänkande grupper isolerar sig och förstärker varandras åsikter. Grönlund, Herne & Setäläs studie skulle kunna läsas som ett argument mot detta, dock förutsatt att de deliberativa principerna faktiskt gäller inom enklaven. Mer om detta senare.

Dessa exempel är spetsade rent praktiskt. Givetvis blir det svårt att bjuda i väg hela samhällen på seminarium inför stora riksdagsval. Men det hjälper till att understryka den grundläggande idén bakom den deliberativa demokratin. Tanken på öppen och konstruktiv debatt som grunden till en hälsosam demokrati. Det räcker inte bara med yttrandefrihet rent juridiskt, den måste leva och andas rent praktiskt. Den deliberativa demokratin principer återfinns idag på olika nivåer i samhället. Rune Premfors och Klas Roth definierar exempelvis Sveriges rådande styrelseskick som en deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter (2004).

Ett mer konkret exempel på detta kan ses i *Deliberativa samtal som värdegrund – historiska perspektiv och aktuella förutsättningar* som skrevs av Tomas Englund för Skolverket. Texten diskuterar hur den deliberativa demokratin principer kan genomsyra skolundervisningen, i syfte att utveckla en *demokratisk kompetens* bland barn och unga (Englund 2000: 3). Om man redan tidigt får in vanan av att debattera saker på ett konstruktivt och ömsesidigt sätt så kan man ta med sig den vanan ut i samhället sen. Vilket i sin tur kan bädda för en bättre och mer konstruktiv samhällsdebatt och på sikt en starkare demokrati. Englunds rapport definierar deliberativa samtal som en *strävan efter att individen själv tar ställning genom att lyssna, överväga, söka argument och värdera, samtidigt som det finns en kollektiv strävan efter att finna värden och normer som alla kan enas om* (ibid). Just den sista delen, den kollektiva strävan efter att enas, är dock föremål för en klassisk invändning.

2.2 Problematisering

Även om den deliberativa demokratin kan framstå väldigt sympatisk är den inte utan kritik. Att uppsatsen väljer att basera sig på den inför en diskussion skulle kunna läsas som att jag som författare *köper* dess budskap. Att analysera deliberation på sociala medier antyder ju att man anser att en hög grad av deliberation är någonting positivt. Annars hade man ju inte tyckt detta var relevant att mäta och diskutera. I syfte att fördjupa bilden kan det därmed vara relevant att problematisera den deliberativa demokratin också. Det kan anses vara särskilt aktuellt då den deliberativa demokratin är så pass normativ, och har en så pass tydlig uppfattning om vad som är bra för samhället. Så måste deliberation vara någonting positivt?

En av de mest centrala invändningarna är alltså fokuset på konsensus. Att alla är nöjda och överens ses ofta som någonting givet positivt. Måste det vara så? Man skulle också kunna tolka fokuset på ömsesidighet som en strävan efter *likformighet*. Ofta är ju situationen nästan den omvända. Det är auktoritära samhällen som karaktäriseras av att alla måste vara överens, medan man i demokratier tillåts tycka olika och kanske till och med vara osams. Att göra sig lustig över sin motståndare skulle paradoxalt nog kunna anses som någonting typiskt demokratiskt, även om det avviker från en sorts idealbild av debatten. I icke-demokratiska stater kanske man hade blivit fängslad eller värre över detta. Exempelvis kriminaliserade Kina under 2018 den fiktiva barnboks-karaktären *Nalle Puh*, efter att satiriska liknelser mellan honom och president Xi Jinping populariserats. Liknelser som dessa kan inte anses typiskt deliberativa, men kanske paradoxalt nog typiskt demokratiska. Ett deliberativt samtal skulle vidare kunna riskera sätta en sorts press på deltagarna. Deltagare i deliberativa projekt är där med grundinställningen att komma överens. Här kanske folk viker ner sig i sina åsikter, baserat på sociala skäl snarare än genuina argument. Vi är ju här för

att komma överens. Här skulle alltså sammanfattningsvis ett sorts grupptryck kunna uppstå, jakten på ett deliberativt resultat.

En representativ kritik framhålls av Iris Marion Young i *Inclusion & Democracy* (2002). En demokrati som sätter en så pass stark betoning på den offentliga debatten riskerar att gynna de personer som har bäst möjligheter att uttrycka sig offentligt. Det kan bero på att man är skicklig rent retoriskt men en djupare och mer problematisk förklaring kan vara intersektionella faktorer. Exempelvis kanske den offentliga arenan släpper fram vissa personer i högre utsträckning än andra. Dessa kan i sin tur sätta agendan och kontrollera debatten via sin starkare röst. Även om man skulle göra en insats för att balansera deltagandet så finns fortfarande risken att det sker ett mer indirekt urval i tidigare steg. Exempelvis kanske man i högre utsträckning släpper fram högutbildade vilket i sin tur innebär de samhällsgrupper med bäst tillgång till universitetsutbildning – och så vidare. Detta perspektiv kan dras mycket djupt och inkludera normer kring kön, hudfärg, sexuell läggning med mera. Här blir det offentliga samtalet återigen en sorts exklusiv klubb, men under en högtravande stämpel. Motargumentet i sin tur är att det är just detta som den deliberativa tankeskolan strävar efter att motverka. Frågan är hur man gör detta rent praktiskt. Hur värderar man expertis utan att bli elitistisk? När är det offentliga samtalet balanserat? Och vem får avgöra det?

Den kanske mest pragmatiska kritiken kan dock framhållas av Zsuzsanna Chappell i *Deliberative Democracy: A Critical Introduction* (2012). Chappell argumenterar för att empiriska studier tyder på att den deliberativa demokratin inte nödvändigtvis är effektiv för att få folk att byta åsikt. Detta återkopplar till James Fishkins nämnda *samtalsexperiment*. Chappell gör analysen att den deliberativa demokratins empiriska resultat inte är tillräckliga för att kunna säga att deliberativa samtal har något större värde. Människor tenderar helt enkelt att ta till sig av fakta som gynnar deras redan etablerade åsikt och är i grund och botten inte så intresserade av en ärlig debatt. Det är en lite mindre optimistisk syn på samhällsdebatten, som uppsatsen kommer att återkomma till.

Chappells motpol kan ses i Ian O'Flynn och Didier Caluwearts *Deliberation in Deeply Divided Societies* (2018). O'Flynn & Caluwearts anknyter till en inomvetenskaplig debatt kring den deliberativa demokratins effektivitet i splittrade samhällen. Det avser samhällen med en hög grad av kulturella och politiska motsättningar. Kritiker menar att en deliberativ debatt här kan vara verkningslös, att man står för långt ifrån varandra för att komma någonstans. Med andra ord Chappells resonemang. Man är så osams att det helt enkelt inte är värt att sätta sig ner. O'Flynn & Caluwearts sammanfattar forskning i ett argument för att så inte är fallet. Även i infekterade frågor kan den deliberativa inställningen bli avgörande. Om deras analys är korrekt påvisar den ett djupt värde för samhället i en deliberativ debatt. O'Flynn & Caluwearts studie behandlar deliberation i konfliktdrabbade samhällen, vilket skulle kunna läsas som ett starkt argument för dess effektivitet generellt. Om deliberation fungerar i *failed states* borde det vara lika, eller än mer, effektivt i demokratier. En än djupare funktion framhålls av Jürgen Habermas själv, i dennes grundmotivation till den deliberativa demokratin. Dess mest centrala syfte är inte att människor ska komma överens, även om det är

en positiv konsekvens. Den deliberativa demokratins viktigaste jobb är att ge människor känslan av att deras röst blir hörd, vilket i sin tur är en nödvändighet i förtroendet för samhället och demokratin (Völker 2019: 97). Upplevelsen av att någon lyssnar när man pratar.

2.3 Tidigare forskning

Vilka som får och inte får delta i samhällsdebatten är en väldigt gammalt statsvetenskaplig frågeställning. Här kan nämnas den brittiska filosofen och författaren Karl Popper och hans begrepp *Toleransparadoxen*. Toleransparadoxen diskuterar vad som händer vid begränsning av åsikter. Popper argumenterar för att det är demokratins uppgift att vara *intolerant mot de intoleranta*, och skydda sig själv från extremistiska eller odemokratiska åsiktsströmningar (1945: 226). Här kan man nämna forskning kring extrema partier och organisationer som knyter an till detta principiella resonemang. En sådan kan vara Anthoula Malkopoulou och Alexander Kirshners bok *Militant Democracy and Its Critics: Populism, Parties, Extremism* (2019). Den militanta demokratin skulle kunna ses som en moderniserad variant av Karl Poppers resonemang och en princip bakom Twitters agerande. Det är demokratiskt att begränsa yttrandefriheten för personer vars agenda anses skadlig för det demokratiska samtalet – i det här fallet människorna som stormade den amerikanska kongressbyggnaden.

Att specifikt studera samhällsdebatten på Internet och sociala medier är dock ett nyare område. Facebook och Twitter startades exempelvis 2004 och 2006 respektive. Därefter dröjde det ett antal år för plattformarna att verkligen ta fart och ett ytterligare antal år innan den politiska arenan på allvar började migrera dit. Det är först de senaste åren frågor kring yttrandefrihet och deltagande på sociala medier verkligen börjat debatteras, både av samhället och akademien. Här finns en kvantitativ del, med en mängd innehållsanalyser ofta i anslutning till val. En typisk sådan kan vara *Agenda-setting and power relations during the 2018 Colombian election campaign on Twitter* av Pedro-Carañana, Joan Alvarado-Vivas och Sergio López-López (2020). Kvantitativa analyser av debatt online har potentialen att bli väldigt givande av rent tekniska skäl, i det avseendet att man kan sammanställa en stor mängd data på ett effektivt sätt. Här kan man påvisa och analysera storskaliga strömningar i samhället. Denna uppsats kommer dock att vara kvalitativt vinklad. En tidig publicering som kan framhållas inom det området är *The Social Media President: Barack Obama and the politics of digital engagement* av James Katz, Michael Barris och Anshul Jain (2013). Barack Obamas presidentvalskampanj 2008 var tidig med att använda sociala medier som ett sätt att ta kontakt med nya väljargrupper. Boken går dock in för att, som författarna uttrycker det, *mildra* förväntningarna på sociala mediers funktion. Författarna understryker att det givetvis är en revolution som förändrat hur vi diskuterar politik i grunden, men framhåller också en mängd barnsjukdomar, begränsningar och dilemman med detta nya koncept. *The Social Media President*

publicerades 2013 och skulle därmed kunna sägas vara tidigt ute med flera av de motsättningar som diskuteras mer aktivt idag.

Att studera specifikt den deliberativa demokratin på Internet är i sin tur ett etablerat, om än inte gigantiskt, område i forskningen. Om man accepterar liknelsen mellan klassiska Public Spheres och sociala medier ligger det nära till hands att diskutera deliberativa premisser på dessa. Det blir en naturlig utveckling av resonemanget. Ett exempel kan vara Teresa Völkers *Deliberative Democracy in the Age of Social Media* (2019). Völker skulle kunna sägas göra en djupgående och eventuellt väldigt positiv tolkning av sociala mediers potential. Hon menar att de skulle kunna lösa det så kallade demokratiska trilemmat (2019: 75). Detta genom att inkorporera tre centrala premisser för demokrati samtidigt: Deliberation, jämlikhet och ett brett deltagande. Sociala medier är en plats där i teorin alla kan delta, skapa sig en röst och kommunicera med samhällsledare. Detta i betydligt större skala än traditionella Public Spheres som får en rent fysikalisk begränsning. Ett torg rymmer sällan samtliga partiledare samtidigt, men det kan ett online-flöde göra. Teresa Völkers *Deliberative Democracy in the Age of Social Media* fokuserar helhjärtat på Facebook som empiriskt exempel, vilket leder fram till vad som skulle kunna vara ett underutvecklat område inom den befintliga forskningen.

2.3.1 Ett utforskat område

Inom den litteratur som undersöker den digitala deliberationen kan ett tydligt stråk ses, och det är ett fokus på etablerade sociala medier. Det vill säga: Stora och namnkunniga plattformar, där breda samhällsgrupper samlas. Detta är en naturlig prioritering. Givetvis är det enklast att fokusera på välkända empiriska fall. Man kan också argumentera för att det är här kopplingen till Public Sphere är som bäst, på de största plattformarna som verkligen har vuxit ihop med människors vardag. Samtidigt vill jag som författare argumentera för en missad möjlighet. I uppsatsens intro beskrivs en spänning mellan två plattformar: Restriktiva Twitter och den mer tillåtande konkurrenten GAB, dit användare flydde som en reaktion på Twitters beslutsfattande. Här finns alltså en spänning på marknaden för sociala medier, två olika skolor. Och den befintliga forskningen fokuserar bara på den ena delen. Att diskutera frågor som deliberation och deltagande även på mindre namnkunniga plattformar är i princip helt utforskat, trots att många av dessa rymmer miljontals användare. Här finns stora möjligheter till en djupgående diskussion med nya infallsvinklar till den befintliga forskningen inom den digitala deliberationen. Vad kan dessa nya, alternativa plattformar säga oss om den virtuella samhällsdebatten? Här uppstår dock givetvis ett antal praktiska och metodologiska utmaningar. Det gäller att den nya, lite mer nischade plattformen ändå är tillräckligt etablerad för att liknelsen vid Public Sphere och den deliberativa demokratin fortfarande är relevant. Det kan också vara lämpligt att introducera plattformen, så alla läsare är på samma sida rent empiriskt.

2.4 Sammanfattning

Teknikutvecklingen har gradvis förflyttat den politiska arenan, från gator och torg, till tidningar och nyheter och nu till digitala plattformar. Sociala medier ägs av privata företag men man kan argumentera för att de i praktiken används som ett offentligt utrymme, en så kallad Public Sphere. Inom Public Sphere vill teoretiker som Jürgen Habermas och James Fishkin se en så kallad deliberativ debatt. Deliberation är en ritning för en idealisk samhällsdebatt, som bygger på deltagande, vänlighet och konstruktivitet. Dess roll på Internet och sociala medier är ett nytt forskningsområde och upploppen i Washington D.C kan betona frågans utomvetenskapliga relevans. Den forskning som finns lägger hitills ett stort fokus på de mest populära och etablerade plattformarna, varför denna uppsats kommer att sträva efter att diskutera även mindre namnkunniga varianter. Detta i syfte att addera ny empiri och nya infallsvinklar till detta aktuella forskningsområde.

3 Metod & Material

3.1 Forskningsfråga

Denna uppsats kommer att använda en tvådelad forskningsfråga, med en teoretisk och en mer praktisk dimension.

- Vilka likheter och skillnader går att identifiera mellan Twitter och GAB avseende möjligheterna till en deliberativ debatt? Hur påverkar dessa deliberationen i praktiken?

Detta är en formulering som ger en mängd möjligheter. Här ställs två konkurrerande plattformar, eller två konkurrerande Public Spheres, mot varandra. Här finns möjligheten att studera spänningen mellan dem, vad den är baserad på och vilka konkreta utfall det ger i debatten. Som forskningsfråga är den fortfarande relativt öppet formulerad – det passar dock den dynamiska jämförelse denna uppsats strävar efter. Ett koncentrerat svar på forskningsfrågan kommer att presenteras under *Slutsats – Sammanfattning*.

3.2 Flerfallsstudie

Metoden kommer att vara en kvalitativ flerfallsstudie. Kvalitativ i det avseende att den tolkar ett ämnes *kvalitéer* i en subjektiv analys (Teorell 2016: 264). Även om metodval alltid är unikt för varje studie kan det sägas finnas ett par generella fördelar i att studera mer än ett fall. Exempelvis kan resultatet anses vara mer djupgående om slutsatserna är dragna från flera exempel (Yin 2007: 22). Robert Yin argumenterar vidare för att grundregeln är att ju fler fall desto mer övertygande resultat. Här måste man dock självklart balansera utrymmesfrågan. Ju fler fall desto bredare studie och risken för grundare analys inom vardera del. Tolkningen jag gör är att det gäller att hitta jämnvikten mellan mängd och djup. Denna uppsats kommer att analysera två fall, valda med en särskild motivation. Som författare vill jag argumentera för hur denna studie gynnas av mer än ett fall. I enfallsstudier tappar man möjligheten till jämförelse, vilket kan vara en källa till intressanta diskussioner och analyser. Om Fall A har tacklat en fråga på ett sätt, och Fall B på ett helt annat existerar det en konflikt som kan vara värd att ta fasta på. Särskilt i en så pass kvalitativt laddad studie som denna kan flera fall bidra med en mångfald till empirin som i sin tur gör diskussionen djupare och mer levande.

3.3 Val av fall

I uppsatsens inledning diskuteras en samhällsutveckling i USA under vintern 2021, där upploppet vid Kapitolium i Washington ledde till ökad restriktion från Twitter. Detta ledde i sin tur till att konkurrerande plattformar uppstod med andra ingångsvinklar för diskussion, eller deliberation. Uppsatsen kommer att ta fasta på denna rörelse och argumentera för att här finns två typer av sociala medier: Den mer restriktiva och den mer tillåtande.

3.3.1 Twitter

We serve the public conversation – Twitter (2021)

Twitter grundades 2006 av amerikanska Jack Dorsey, Noah Glass, Biz Stone och Evan Williams och är idag en av världens största och mest namnkunniga sociala medier. Grunden till plattformens tekniska utformning var en idé kring en SMS-baserad sociala media. Det vill säga en social media som bygger på väldigt koncentrerade former av text. Twitter begränsar fortfarande användarna till 280 tecken, vilket uppmuntrar till en koncis kommunikation och ett högt tempo i debatten. Denna utformning kallas ofta populärt för *Microblogg*. Twitter har under 2021 utmärkt sig genom en mer restriktiv attityd till övertramp i debatten.

Avstängningen av Donald Trump har fått störst uppmärksamhet medialt, men en viktigare händelse i längden skulle kunna vara avstängningen av cirka 70 000 användare på den yttersta högerkanten som skedde i samma moment (SvD 2021).

3.3.2 GAB

We champion free speech, individual liberty and the free flow of information online. All are welcome – GAB (2021)

GAB startade 2016 och är liksom Twitter amerikanska, grundade av Andrew Torba och Ekrem Büyükkaya. Liksom Twitter begränsar också GAB användarna till ett visst antal tecken, dock 300 i stället för Twitters 280. Grundaren Andrew Torba gjorde redan 2016 analysen att deras växande användarbas kunde länkas till de etablerade sociala mediernas mer begränsande regelverk. Samma analys görs ett par år senare i Svenska Dagbladets artikel *Alternativhögern flyr "censuren" hos jättarna* (2019). Den absoluta toppen för tillväxt hitills sker i januari 2021, då GAB når 2,3 miljoner nya användare på en vecka. Under 2021 har GAB blivit mer brett kända och positionerat sig som en uttalad konkurrent till Twitter. Bland annat förekommer beskrivningen *Alt-Tech*, i en återkoppling till uttrycken *Alt-Right* och *Big Tech*, som åsyftar den så kallade alternativhögern och etablerade sociala medier respektive. Även om denna studie kontrasterar GAB med Twitter kan det vara värt att poängtera att Twitter inte är ensamma konkurrenter. En del av användarna har även migrerat från Facebook. Här kan exempelvis framhållas ett större inflöde av brasilianska användare under landets presidentval 2018, med ett officiellt konto för Jair Bolsonaro. GAB menar själva att man står för yttrandefrihet och informationsfrihet, men kritiker menar att GAB i praktiken blir en fristad för odemokratiska rörelser och desinformation.

3.3.3 Samma teknik – Olika ideologi

En jämförande analys mellan Twitter och GAB kan fylla flera funktioner. Först knyter man an till en rent marknadsmässig spänning, två privata aktörer som konkurrerar om samma användare, eller kunder om man så vill. Här finns också vad man skulle kunna kalla ett assymetriskt förhållande. Twitter är välkända och dominanta på marknaden, medan GAB är en mer nischad utmanare. Denna spänning är också synlig i terminologin som uppstått i debatten – *Big Tech* jämfört med *Alt-Tech*. Det finns vidare en höger och vänster-dimension, i det att plattformarna börjat motsvara varsin ideologi. New York Times kallar exempelvis GAB för *The Make America Great Again of Social Media* (2019). Denna liknelse är givetvis spetsad rent språkligt, men kan exemplifiera den relation som börjat uppstå. Mest pragmatiskt är dock att de utgör varandras motpoler i graden av restriktion. Båda sidor kritiserar också den andra mot bakgrund av detta, för att vara kontrollerande eller gränslösa respektive. Detta skulle kunna knyta an till

idén om så kallade kritiska fall, fall med hög potential att bidra med förklaringsmodeller och ny empiri (Yin 2007: 61–63).

Sammfattningsvis syns alltså två aktörer som tävlar mot varandra med olika strategier. Då denna spänning är så pass ny är den också outforskad akademiskt. Om denna studies analys av motsättning är korrekt kan den vara väldigt tidigt uterent empiriskt. Detta är en uppställning jag verkligen står för i dess akademiska funktion. Däremot kan den vara värt att problematisera rent teoretiskt. Som den är uttryckt ovan är den nära en så kallad dikotomi, en skarp uppdelning mellan två ömsesidigt uteslutande delar. Detta måste ju inte vara fallet. Exempelvis finns det ju givetvis konservativa på Twitter och progressiva på GAB. GAB kanske är mer restriktiva i ett fåtal avseenden och vice versa. Det återkopplar till resonemanget kring mängden användare och spänningen mellan att diskutera plattformarna i sig eller debatten på dem. Med andra ord är frågan och uppdelningen inte svartvit, men det kan vara värt att ta fasta på trenden och ställa upp dem i ett motsatsförhållande. Så länge man kommer ihåg att uppställningen är en analys av en trend snarare än en exakt regel.

Fall	Twitter	GAB
Horisontell tendens	Vänster	Höger
Vertikal tendens	Progressiva	Konservativa
Marknadsposition	Etablerade	Utmanande
Inställning	Restriktiva	Tillåtande

Figur 1 - Val av fall

3.4 Material – Deliberationens miljö

Att kvalitativt diskutera deliberation kan bli en bred fråga materialmässigt. *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy* skriver exempelvis att graden deliberation avgörs av deliberationens och samtalets miljö (Dryzek m. fl 2018: 39). Ett nästan oändligt antal faktorer kan ju i sin tur påverka en miljö, oavsett om den är fysisk eller virtuell. Var debatten utspelar sig, vilka som deltar, deras inställning med mycket mer. Var och en av dessa kan i sin tur rymma en mängd ytterligare kvalitativa variabler inom flera humanvetenskapliga områden, från statsvetenskapen till beteendevetenskapen. Här finns risken att materialunderlaget blir så pass brett att studien riskerar bli godtycklig – genom att mäta allt mäter man ingenting. Hur undviker man denna metodologiska risk?

Nyckeln för denna uppsats materialinsamling blir att tydligt definiera ett antal områden som är relevanta att hämta information ur. Dessa måste vara tillräckligt breda för att kunna diskutera det dynamiska ämne som deliberation och samtalsklimat utgör, men samtidigt strukturerade och motiverade på ett sätt som undviker en godtycklig diskussion. Eventuellt skulle man kunna argumentera för att detta är extra viktigt i en så kvalitativt laddad studie, att stötta upp en resonerande diskussion med en bakomliggande, mer systematisk struktur.

Denna studie kommer använda sig av fyra kategorier för material, som alla påverkar vad *The Oxford Handbook* kallar för deliberationens miljö. Exempelvis kan man ställa plattformarnas regelverk mot varandra. Här finns ett konkret dokument från vardera fall, som med plattformarnas egna ord förklarar och motiverar deras synsätt. Här synliggörs både likheter och skillnader mellan fallen, och även deras intentioner rörande debattens miljö. Vidare kan man diskutera plattformarnas tekniska utformning, och hur denna influerar deliberationen. Här finns flera likheter och ett par skillnader i IT-design, som alla kan ge olika påverkan. Vidare kan man återkoppla till tidigare forskning inom området, både kvantitativ och kvalitativ. Som tidigare diskuterats kan kvantitativ metod vara väldigt effektivt inom digitala områden, då man har möjligheten att påvisa stora tendenser på numeriskt välunderbyggda sätt. Det är helt enkelt väldigt lätt att samla statistik från sociala medier. Här kan man diskutera mätbara skillnader och likheter i plattformarnas miljö. Avslutningsvis kan även tidigare kvalitativ forskningen spela en användbar roll. Här finns underlag till diskussion kring hur vi människor beter oss på sociala medier, hur det påverkar debatten och specifikt vilka svar det kan ge på denna uppsats fråga. Tillsammans kan dessa fyra punkter ge en struktur till materialet, som samtidigt låter en fånga någonting så pass mångfacetterat som ett debattklimat.

Kategori	Innebörd
Regelverk	Plattformarnas respektive regelverk och användarvillkor - så kallat <i>Terms of Service</i> .
Teknisk utformning	Sättet plattformarna fungerar rent tekniskt.
Kvalitativ forskning	Tidigare forskning inom berörda områden som deliberation och användarbeteende online.
Kvantitativ forskning	Tidigare forskning som kvantitativt mäter innehåll i syfte att kunna påvisa tendenser på plattformarna.

Figur 2 - Kategorier för material

3.5 Tänkbara utmaningar

Utöver att specificera forskningsfråga och metodval kan det vara relevant att föra ett antal ytterligare resonemang kring ämnet ur ett epistemologiskt perspektiv. Detta i syfte att motivera diverse val, men även i syfte att fördjupa diskussionen generellt. Nedan följer tre punkter som resonerar kring tänkbara utmaningar just denna forskningsansats ställs inför.

3.5.1 Amerikanska samhällsproblem?

Uppsatsen skulle kunna sägas ha något av en amerikansk prägel, då båda fallen är amerikanska och amerikansk inrikespolitik ofta får exemplifiera resonemang och konfliktlinjer. Att som svensk statsvetare diskutera amerikansk politik kan ha både en fördel och en nackdel. Fördel i det att man eventuellt kan vara mer oberoende, i egenskap av yttre betraktare. En nackdel i att det skulle kunna underminera den utomvetenskapliga relevansen, i en väldigt strikt tolkning av akademins roll. Att studera exempelvis lokalpolitiskt beslutsfattande i Sverige kan ju sägas vara mycket mer relevant i praktisk mening som svensk medborgare, snarare än att gå efter stora samhällsfrågor i andra länder. Exempelvis har en kritik börjat uppstå gentemot ett i svensk media överdrivet fokus på amerikanska samhällsproblem (Journalisten 2020). En undersökning vid Näringslivets Mediapolitiskt Institut kunde till exempel belägga att SVT nämner Donald Trump oftare än Stefan Löfven (2021). Är det verkligen rimligt att en sådant utrymme och energi läggs på ett annat land? Då jag rent privat ser poänger i denna kritik kan den vara värd att bemöta även inom uppsatsen. Svaret är att ett eventuellt USA-fokus inte är en aktiv tematik av mig som författare, snarare en ren konsekvens av ämnet, fallen och materialet. Om man vill utforma en studie kring sociala medier förs man naturligt i den riktningen, då empirin ofta blir förankrad där. Både Twitter och GAB är exempelvis amerikanska företag. Då USA hade presidentval 2020 samt maktskifte 2021 har frågan blivit extra aktuell där just nu, därtill på ett språk man behärskar. Dessa faktorer tillsammans kan ge ett amerikanskt fokus naturligt, utan att det är någonting man strävar efter. Avslutningsvis kan man argumentera för att uppsatsens mest centrala aspekter är principiella resonemang kring yttrandefrihet och deltagande. Just nu är frågan högaktuell i USA, men dessa frågor kan vara allmängiltiga för demokratier och någonting beslutsfattare i alla länder kommer tvingas diskutera. Detta kan exemplifieras i den debatt i SVT:s Agenda som tidigare framhållits. Här positioneras Sverigedemokraternas Jimmie Åkesson mot Socialdemokraternas Anders Ygeman. Åkesson får här stå för det mindre restriktiva, konservativa perspektivet, i denna studie representerat av GAB. Anders Ygeman efterlyser mer reglering och motsvaras således av Twitter. Kanske var denna debatt ett tidigt exempel på en konfliktlinje som kommer bli tydligare och tydligare under de kommande åren, både i Sverige och USA.

3.5.2 Konspirationsteorier – Folklore eller radikaliserings?

Uppsatsen kommer även föra ett längre resonemang kring den så kallade QAnon-rörelsen. Exakt vad den är kommer att presenteras rent empiriskt, men sammanfattningsvis är QAnon en konspirationsteori som misskrediterats av en mängd polisiära och juridiska organisationer. En ledare i finska Vasabladet går rakt på sak och kallar helt enkelt Qanon för rappakalja (2020). Att diskutera den i en uppsats skulle kunna problematiseras, återigen ur ett striktare perspektiv. Ska det vara Statsvetenskapens roll att dividera kring grundlösa konspirationsteorier? Kan detta också riskera ge en oförtjänt legitimitet till rörelserna? Motargumentet är att det centrala inte är QAnon i sig, även om idéerna kan behöva introduceras empiriskt för att texten ska hålla ihop. Det centrala är snarare sättet olika plattformar hanterar denna rörelse på, vilket väcker en mängd principiella frågeställningar kring yttrandefrihet, deltagande och misinformation. Med andra ord borde en akademisk analys av QAnon inte läsas som ett legitimerande av rörelsen, utan snarare en ingångsvinkel för att kunna diskutera en konfliktlinje.

I en ytterligare historisk liknelse skulle QAnon kunna motsvara en excentrisk figur längst in på ett värdshus, som delar fantastiska skrönor om exempelvis en kungafamilj med tveksam sanningshalt. Att diskutera denna karaktär betyder inte att man accepterar berättelserna, men skulle kunna vara relevant i en analys av själva värdshusets samhällsroll. Eventuellt skulle man till och med kunna framhålla det som användbart att det råder en akademisk konsensus kring sanningshalten i QAnons påståenden. I ett mer nyanserat exempel kanske diskussionen hade kunnat riskera börja handla om själva sakfrågan i stället, där olika läsare haft olika ståndpunkter. Detta hade kunnat störa den viktigare, mer principiella analysen, som ska spela huvudrollen.

Man kan också dra en parallel till forskningen om extremism och radikaliserings. Typiska områden skulle kunna vara högerextremism eller islamism. Här hade de flesta kunnat hålla med om att studier av dessa idévärldar inte skänker en oförtjänt legitimitet till rörelserna och definitivt är akademins roll att genomlysas. Bland annat därför att den utomvetenskapliga relevansen är så pass hög, om eller när dessa idéer får genomslag i samhället i stort.

Konspirationsteorier har traditionellt sett inte associerats med denna kategori inom forskningen. Frågan är dock om det skulle kunna vara påväg att förändras. I *Conspiracy Theories: The roots, themes and propagation of paranoid political and cultural narratives* argumenterar John Aaron Gulyas för hur konspirationsteorier under 2000-talet blivit allt mer organiserade och prominenta (2016). Händelser som upploppet i Washington, masskjutningar eller QAnon kanske skulle kunna markera starten på ett annat synsätt på dessa idévärldar. Längre ifrån *folklore* och närmare en ny typ av politisk radikaliserings.

3.5.3 Författarens röst

Det kan avslutningsvis vara relevant att nämna ett par ord om rollen som forskare och författare. Hur mycket plats ens egen röst ska ha i en uppsats skulle kunna sägas vara en stående balansgång i forskningsprocessen. Fokuset ska ju ligga på teorin och empirin, själva forskningen, framför ens egna person. Samtidigt är man författaren bakom orden, vilket kan sägas vara extra relevant i ett subjektivt ämne som Statsvetenskapen. Där ens personliga erfarenheter och drag kommer påverka analysen och därmed resultatet, oavsett om man vill eller inte. Ingen människa är ju helt objektiv. Användandet av ordet *jag* skulle kunna ses som ett exempel på denna balansgång. Det skulle kunna anses ta ner ens forskning, genom att tydliggöra hur detta är resultatet av en persons tankar och funderingar. Resultatet ska ju stå för sig självt och inte bara vara en persons text. Samtidigt gör uttrycket det övertydligt för läsaren vad som är författarens röst och vad som är någon annans – exempelvis en teori, empiri eller liknande. Det kan finnas en fördel i det. En tänkbar lösning skulle kunna vara att sträva efter ett neutralt språkbruk generellt, men heller inte vara rädd för att använda *jag* där meningen gynnas av det. Exempelvis i väldigt kvalitativa och resonerande stycken. Här kan jag som författare ha en användbar ingångsvinkel personligen. Och det är att jag vid uppsatsens påbörjande helt enkelt inte är säker själv på hur dessa frågor (deltagande och yttrandefrihet på sociala medier) ska tacklas. Då jag spenderar mycket tid på att följa den digitala samhällsdebatten är det en fråga jag själv reflekterat över löpande. Jag har tidigare haft ett förhållandevis liberalt synsätt på yttrandefrihet, men inser samtidigt de praktiska utmaningar som uppstår i en modern kontext. Framför allt är det någonting som tydliggjorts extra mycket de senaste åren. Det är helt enkelt ett dilemma, både för samhället och för mig som författare. Via en komperativ studie i Statsvetenskap ges man en ovanligt konstruktiv möjlighet att söka tänkbara svar.

3.6 Sammanfattning

Studien bygger vidare på den konfliktyta som diskuteras i inledningen och ställer två konkurrerande sociala medier mot varandra i en komperativ fallstudie. Twitter och GAB har samma tekniska utformning men har valt motsatt väg i sin tolkning av vad som utgör en bra samhällsdebatt. Detta bjuder in till en jämförande analys med potential att bidra med ny empiri till det moderna forskningsfält som är den digitala deliberationen. Materialet kommer att bestå av en kombination av plattformarnas regelverk, tekniska utformning samt tidigare forskning kring vårt beteende på sociala medier. Tillsammans adderar dessa till en bild av vad *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy* kallar för deliberationens miljö.

4 Operationalisering

Under ett metodseminarium i Statsvetenskaplig Fortsättningskurs beskrev en lärare operationalisering som *en bro* mellan teori och analys (Lunds universitet 2018). Det är här man omsätter teorin till konkreta, mätbara definitioner inför resten av studien.

4.1 Att mäta deliberation

Det deliberativa samtalet är alltså en teori om vad som utgör en bra debatt. I den teoretiska delen diskuteras själva idén, dess syften och principer. Men vad innebär en deliberativ debatt i praktiken? Hur ser sådant samtal se ut? Och måste det vara antingen eller? Fyra forskare som tacklat frågan är Marco R Steenbergen, André Bächtiger, Markus Spörndli & Jürg Steiner i *Measuring Political Deliberation: A Discourse Quality Index* (2003). De utvecklar en modell de kallar för Discourse Quality Index (DQI) som bedömer en debatts grad av deliberation rent kvantitativt. Man får helt enkelt en siffra – så här deliberativ var debatten. Det kan sägas finnas ett stort värde i att kunna uttrycka en så pass abstrakt fråga i en konkret indexering. Samtidigt kan det finnas nackdelar med en sådan modell, framför allt i denna uppsats. Ett rent praktiskt problem som kan nämnas är att mängden datapunkter på Internet helt enkelt blir för stor. *Measuring Political Deliberation* skrevs 2003 och studien demonstrerar DQI genom att applicera den på en debatt i det brittiska underhuset, ett slutet rum med ett begränsat antal deltagare och en väldigt tydlig organisation. Det kan vara så att DQI lämpar sig bäst för denna typ av tydligt inringade sammanhang, medan en större diskussion om deliberation i samhället kräver ett mjukare angreppssätt. Här vill jag som författare argumentera för hur frågan angrips bäst genom en kvalitativ diskussion. Däremot måste frågan om hur man *rangerar* deliberation fortfarande adresseras. Samtliga författare förefaller vara överens om att deliberation bör ses som ett spektrum. Så även forskarna bakom DQI, även om deras spektrum blir baserat på kvantitativa data. En debatt är helt enkelt inte deliberativ eller inte deliberativ utan uppfyller en viss grad av deliberation baserat på dess förhållning till deliberativa kriterier. Så vilka är dessa?

4.2 Deliberativa kriterier

Den deliberativa debatten skulle kunna beskrivas som en så kallad idealtyp, ett *best-case scenario* att sträva efter (Esaiasson m. fl 2017: 158). I utförandet uppstår många praktiska utmaningar och värderingsfrågor, vilket kommer vara en röd tråd i diskussionen. Det finns ett antal olika författare som presenterar kriterier för vad de anser definiera en deliberativ debatt. Exempelvis kan nämnas Iris Marion Young, Archon Fung och Henry Montgomery. Denna uppsats kommer att bygga vidare på kriterier presenterade av amerikanska James Fishkin & Robert Luskin i *Experimenting with a democratic ideal: Deliberative polling and public opinion* (2005). Fishkin & Luskins modell innefattar fyra kriterier, som diskuterar aspekter som fakta, argumentation, samtalsklimat och deltagande. *Experimenting with a democratic ideal* publicerades tidigt 2000-tal vilket innebär att kriterierna utformades före sociala mediers populära utbredning. Med andra ord behöver man utvinna relevanta aspekter ur dessa normer för att kunna fortsätta analysen och applicera den på en ny empiri. Vilka parametrar på sociala medier är aktuella att diskutera i syfte att fånga kriteriet i digital form? Varje kriterie kommer således avslutas med en motivation kring vad som är relevant att analysera. Operationaliseringen kommer att avslutas med ett sammanfattande schema som presenterar kriteriet, dess definition och vilken aspekt som är relevant att analysera mot bakgrund av frågeställningen. Denna metod – och dessa resonemang – kommer också att diskuteras igen under *Förslag till fortsatt forskning*.

4.2.1 Medvetenhet

Fishkin & Luskin menar att en deliberativ debatt ska vara *Conscientious* vilket på svenska skulle kunna översättas till samvetsgrann, ansvarig eller *medveten* (2005: 285). Det innebär att deltagarna strävar efter en bra nivå i debatten via sakargument, en god ton och en öppenhet inför att byta åsikt. Kort sagt, att deltagarna är medvetna om hur de debatterar. Det återkopplar till en mening under *Teori* där möjligheten att byta ståndpunkt framhålls som någonting centralt. Det innebär inte att man måste göra det, men en öppenhet inför att motståndaren skulle kunna ha en poäng kan sägas vara en typiskt deliberativ (medveten) inställning. En person som aktivt förstör en saklig debatt genom att exempelvis starta bråk kan inte sägas ingå i den deliberativa demokratin, trots att den samtidigt efterlyser en bredd i åsikter och deltagande. Detta löser vad jag som läsare först tolkade som någonting av en paradox i den deliberativa demokratin. Den understryker att alla ska få delta, men hur hanterar man denna målsättning när någon börjar förstöra samtalet? Svaret är att göra det till ett kriterie för deltagande. Om man inte debatterar på ett trevligt sätt så uppfyller man helt enkelt inte den deliberativa idén. I en traditionell *Public Sphere* kan detta modereras rent praktiskt. En person som inte kan uppföra sig kan ju exempelvis köras ut rent fysiskt från exempelvis ett café. Det finns ett antal tänkbara områden där denna aspekt manifesterar sig digitalt. Det främsta, och det område denna uppsats kommer fokusera på, är hat och hot på sociala medier. Plattformarnas hantering av detta blir en modern, praktisk representation av den deliberativa demokratis kriterie om en medveten debatt.

4.2.2 Substans

Nästa kriterie efterlyser en debatt som är *substansiell*. Det innebär att argumenten bedöms baserat på deras sakliga innehåll och inte efter exempelvis retoriska kvalitéer eller vem avsändaren är (Fishkin & Luskin 2005: 285). Det ska kort sagt inte spela någon roll vem som säger någonting och hur bra denna formulerar sig. I stället ska man försöka att helt se bortom detta och enbart fokusera på argumentens kärna. Detta kan sägas knyta an till idén om att alla ska kunna delta, fast i mer pragmatisk form. Vem man är är oviktigt, ens poänger är det centrala. I motsatta änden kan kanske uttrycket *proffstyckare* nämnas, en retoriskt skicklig och etablerad person i debatten som ges extra utrymme. Här kan sociala medier påverka frågan på en hel del tänkbara sätt. Tre specifika ämnen kommer här att framhållas. Såväl Twitter som GAB begränsar mängden tecken debattören kan använda. Hur påverkar detta en debatts substans? Vidare erbjuder både Twitter och GAB en så kallad gilla-funktion, ett populärt grepp samtida social media. Det ger användarna möjligheten att värdera inlägg – efter graden av *substans* eller någonting annat? Avslutningsvis kan det även vara värt att adressera konceptet anonymitet, som erbjuder tänkbara möjligheter och tänkbara problem för det deliberativa samtalet.

4.2.3 Information

Nästa punkt är att ett deliberativt samtal ska vara *Informerat* (Fishkin & Luskin 2005: 285). Det innebär att deltagarna håller sig till fakta i samtalet. Detta är givetvis en maximalt djup fråga, beroende på hur långt man vill dra abstraktionen. Vad är fakta och vem får avgöra det? Detta kan vara en väldigt intressant teoretisk diskussion, men denna studie kommer rent epistemologiskt utgå ifrån att det finns ett rätt och fel när det gäller objektiva sakfrågor. Detta i syfte att placera abstraktionsnivån på ett rimligt och användbart sätt inför diskussionen. Framför allt så skulle även den deliberativa demokratin kunna sägas utgå från detta, genom att själv efterlysa en fakta-baserad debatt. Det förutsätter ju att man menar att fakta existerar, i alla fall inom ramarna för den vardagliga politiken. Fishkin & Luskin preciserar med vad de kallar för *reasonably accurate factual claims*, på svenska ungefär *rimligtvis korrekta påståenden* (ibid). Tolkningen jag gör av modellen är att man ska sträva efter att rensa bort de mest direkta, objektiva felaktigheterna. Med andra ord en ganska låg kravprofil, just för att kunna upprätthålla ett brett deltagande och inte fastna i bedömningsfrågor. Just denna punkt kan sägas vara en av de mest uppmärksammade i samhällsdebatten kring sociala medier idag. Exempelvis kan nämnas en omfattande diskussion kring *Fake News* och så kallad informationspåverkan efter det amerikanska presidentvalet 2016. Även i skrivande stund (våren 2021) kan ämnen som konspirationsteorier och exempelvis medicinsk misinformation under Corona-krisen sägas vara etablerade debattfrågor. Här är det relevant att komperera hur plattformarna ser på *falsk information*. Hur dem definierar det och vilka åtgärder som tas för att begränsa dess inverkan på debatten.

4.2.4 Omfattning

Ett deliberativt samtal ska avslutningsvis vara omfattande, i den mån att alla ska få delta och argument ska bemötas med motargument. Fishkin & Luskin formulerar det som att *alla åsikter som hålls av en signifikant del av samhället ska vara välkomna till debatten* (2005: 285). Eventuellt skulle denna punkt kunna sägas vara den som tydligast tangerar Habermas *Public Sphere*. Det är via detta man blir en Public Sphere. Här är det relevant att koppla upp sig mot den konfliktyta som diskuteras i uppsatsens intro, spänningen mellan plattformarna, vad den är baserad på och vad som *triggade* migrationen mellan dem. Genom att djupdyka i denna kan man föra ett längre resonemang kring plattformarnas syn på *Omfattning* och deras roller som tänkbara Public Spheres.

4.3 Sammanfattning

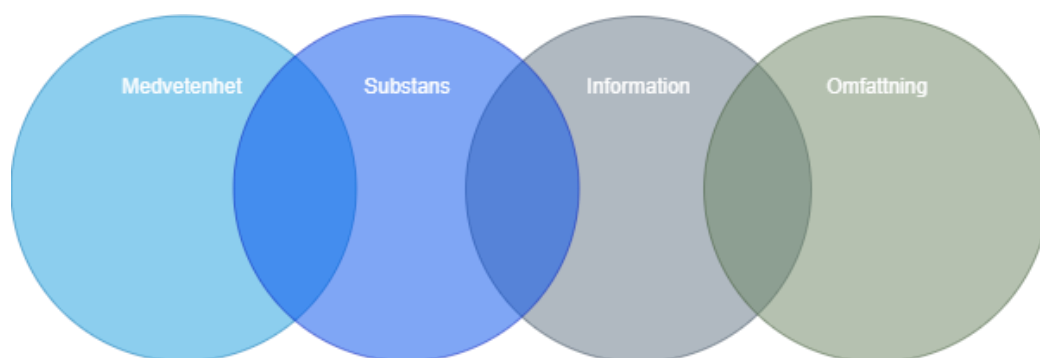
Deliberation är ett spektrum som kan mätas både kvantitativt och kvalitativt. För att diskutera deliberation på samhälls nivå fungerar en kvalitativ approach bäst. Studien operationaliserar den deliberativa demokratin i fyra kriterier, baserad på forskning från amerikanska James Fischkin & Robert Luskin. En deliberativ debatt kännetecknas av ett positivt tonläge, ett fokus på sakfrågor, en begränsning av tydliga faktafel och till sist ett brett deltagande. Kriterierna formulerades före moderna sociala mediers popularisering, varför det är relevant att utvinna vilket område på plattformarna som bäst motsvarar kriteriets kärna.

Kriterie	Definition	Aspekt
Medvetenhet	Ett positivt och konstruktivt samtalsklimat.	Plattformarnas hantering av hat och hot.
Substans	Fokus på sakfrågor och argumentens kärna.	Hur plattformarnas tekniska utformning påverkar argumentationsprocessen.
Information	Begränsning av tydliga, objektiva faktafel.	Plattformarnas hantering av desinformation och falska nyheter.
Omfattning	Alla ska känna sig välkomna till debatten.	Konkurrensen mellan plattformarna och vad den är baserad på.

Figur 3 - Deliberativa kriterier

5 Analys

Givet uppsatsens forskningsdesign finns det två tänkbara alternativ att strukturera analysen kring. Baserat på fallen eller baserat på kriterierna. Som författare gör jag bedömningen att en uppdelning efter kriterierna ger analysen en bättre dynamik. Fallen kan då diskuteras och kontrasteras inom dessa fyra områden. Vad jag tolkar som en viktig poäng i Fishkin & Luskins forskning är att kriterierna alla delvis går in i varandra. Man kan dela upp dem i syfte att kunna skapa en strukturerad analys, men självklart influerar de alla varandra på olika sätt – något som förhoppningsvis kan bli en röd tråd i den kommande diskussionen.

Figur 4 - Deliberation i praktiken

5.1 Medvetenhet

Det första kriteriet berör alltså debattens klimat, där en medveten debatt åsyftar ett positivt och konstruktivt tonläge. Deltagarna skulle helt enkelt kunna sägas vara *medvetna* om hur de diskuterar. Här skulle öppenheten inför att byta ståndpunkt, en av Habermas centrala poänger, kunna framhållas som en närliggande aspekt. Denna öppenhet inför att eventuellt ändra sig skulle kunna anses sammanlänkad med debattens klimat. Om man är *on good terms* med de övriga deltagarna kan givetvis möjligheten att se deras poänger öka något. Innan fallen kompereras, vilka generella skillnader i förutsättningar medför dagens sociala medier rörande samhällsdebattens tonläge? En uppmärksam förändring är att digital deliberation erbjuder möjligheterna till anonymitet, vilket kan sägas vara ett modernare fenomen. En historisk motsvarighet skulle kunna vara att man exempelvis klädde ut sig för att friare kunna diskutera inne på en traditionell Public Sphere. Här skulle Karl XI kunna framhållas som ett anekdotiskt exempel. Han ska ha klätt sig på ett alldagligt sätt i syfte att kunna tillgodogöra sig samhällsdebatten inne på värdshus på ett ärligt sätt (se: *Kung Gråkappa*). Utöver historiska legender som dessa kan detta dock inte sägas vara ett utbrett fenomen. Riskerna med anonymitet, både generellt och i relation till den deliberativa demokratin, är flera och idag omtalade. När man inte signerar någonting med sitt riktiga namn skulle tröskeln för personangrepp kunna vara lägre. Dels för att det gör en rättsprocess svårare, dels för att den rent sociala tröskeln kan bli lägre när ingen vet vem man är. Att kalla någon för någonting nedsättande kan ju vara psykologiskt enklare i anonym text än ansikte mot ansikte. Så kallat *näthat* är idag ett omvittnat samhällsfenomen som självklart bryter mot den deliberativa andan på flera sätt. Således skulle sociala medier kunna försvåra ett medvetet samtal rent generellt, genom att sänka sociala och juridiska trösklar för övertramp.

Såväl likheter som skillnader går att se i plattformarnas regelverk avseende samtalsklimat. Båda plattformarna förbjuder uppmaningar till våld, dock med olika formuleringar. GAB gör det med hänvisning till att man inte får uppmuntra till lagbrott (GAB TOS 2021). Twitter uttrycker det mer direkt, i en konkret regel som förbjuder hot om våld samt även det mer breda uttrycket *våldsförhärlikande*, (Twitter TOS 2021). Detta återkopplar till uppsatsens intro, Donald Trumps romantisering av folkligt uppror föll enligt Twitter under denna paragraf. Därefter börjar dock regelverken gå isär. Twitter har flera punkter som specifikt förbjuder kränkningar, trakasserier och hatiskt beteende. GAB har ingen sådan punkt utan nöjer sig återigen med att understryka hur rena lagbrott är förbjudna. Däremot pekar man ut att inlägg som är kontroversiella eller anses smaklösa inte är olagligt, både på plattformen samt rent juridiskt i samhället, vilket skulle kunna tolkas som ett ställningstagande. Här kan alltså spänningen mellan Twitter och GAB kunna sägas markeras. Twitter är betydligt mer noggrana med att understryka i klara termer hur debattklimatet bör se ut, medan GAB refererar till neutral juridik och därefter signalerar en ståndpunkt i övrigt. Detta är alltså plattformarnas regelverk. Hur blir det i praktiken?

I *What is Gab: A Bastion of Free Speech or an Alt-Right Echo Chamber* görs en kvantitativ innehållsanalys av debatten på GAB (Zannettou m. fl 2018). Totalt analyseras 22 miljoner inlägg från 336 000 användare. Detta kontrasteras mot statistik från konkurrerande sociala medier, däribland Twitter. Studien kommer fram till att totalt 5.4 procent av debattinnehållet på GAB kan klassas som hets mot folkgrupp. Studien definierar hets mot folkgrupp efter ett antal nyckelord i inlägg, exempelvis rasistiska tillmälen. Denna metod är givetvis inte felfri, då man riskerar felbedöma vissa argument baserat på kontext med mera. Däremot kan den anses mycket effektiv för att utvinna de *stora dragen* i ett så pass brett statistiskt underlag. Att kunna sätta en konkret siffra på 22 miljoner inlägg. Det understryker den kvantitativa metodens användbarhet i analys av nätbaserad samhällsdebatt.

Så hur ska man bedöma 5.4 procent? Samma studie placerar Twitter på 1.96 procent (Zannettou m. fl: 2018: 5). Detta utfall skulle alltså kunna sägas ligga i linje med plattformarnas regelverk. GAB:s mindre restriktiva formuleringar medför en högre grad av övertramp. Twitters mer restriktiva inställning syns i en lägre procentuell grad. Hur man bedömer 5.4 procent är givetvis upp till var och en. Det skulle kunna anses positivt att den absoluta merparten av debatten befinner sig på rätt sida. Samtidigt vill man heller inte förminska det allvarliga problem näthat och rasism utgör, både för samhället och den drabbade individen. Här kan det dock kommenteras att 0.0 procent hets mot folkgrupp kanske inte är en realistisk ambition i nuläget, hur eftersträvansvärt det än är rent etiskt. Med miljontals användare finns helt enkelt inte resurserna till manuell moderering av varje inlägg utan man måste förlita sig på någon form av automatiserade system. Här kommer vissa användare och inlägg ta sig igenom sprickorna.

Studien fortsätter och analyserar en konkurrent till både Twitter och GAB, kallad *4Chan*. 4Chan är inte ett av uppsatsens fall, men det kan finnas anledning att kommentera dem i diskussionen. 4Chan startades 2003 av amerikanska Christopher Poole. Jämfört med övriga plattformar använder 4Chan sig av ett annat tekniskt upplägg. Forumet är fokuserat runt bilder och man behöver exempelvis inte ens ett användarkonto för att posta. Det är rakt igenom anonymt. 4Chan har under sin livstid blivit välkända för sina bidrag till typisk Internetkultur men kanske också ökänt för ett stundtals helt gränslöst klimat. I bästa fall förekommer en skruvad men harmlös satir, men ofta övergår humorn i lagbrott. Eventuellt sammanfattar brittiska The Guardian plattformen när de beskriver den som ömsom *dåraktig, omogen, briljant, bisarr och oroande* (2008). 4Chan är med andra ord inte aktuell för en analys efter deliberativa ideal. De är helt enkelt för måttlösa för att en jämförelse mot den deliberativa demokratin ska vara relevant. Som en tänkbar konkurrent till uppsatsens fall kan de dock vara värd att kommentera. I en återkoppling till det spektrum som argumenteras för under *Case Selection* skulle 4Chan kunna vara ett ytterligare steg bortom GAB, en maximalt tillåtande variant. Nämda *What is Gab?* når slutsatsen att graden hets mot folkgrupp på 4Chan är mer än dubbelt så hög som GAB. De använder denna siffra för att diskutera GAB, i en reflektion över hur det trots allt finns betydligt *värre* platser på Internet. I en extremt pragmatisk tolkning skulle alltså GAB här kunna ses som en indirekt positiv kraft för deliberation i samhället. Om inte för GAB hade Twitters främsta konkurrent kunnat vara totalt gränslösa underground-

rörelser likt 4Chan. Eventuellt skulle det kunna vara bättre för deliberationen i samhället om *någon form* av reglerat rum får vara det ledande alternativet. 4Chan är också helanonymt till skillnad från GAB där det fortfarande är *legio* att gå under eget namn, en återkoppling till idén om att anonymitet kan negativt påverka medvetenheten. Med andra ord är man kanske lite mer ansvarig för vad man säger på Twitter och GAB.

Den uppskiktning av användare som sker mellan Twitter och GAB tangerar två begrepp som diskuteras under Teori: *Filterbubbla* och *Ekokammare*. En ekokammare åsyftar en miljö där debattörerna håller med varandra runt och runt till den grad att det kan sägas börja eka. Uttrycket är med andra ord närliggande konceptet filterbubbla, idén om att ens flöde efter ett tag börjar bekräfta ens åsikter i en cirkel (Pariser 2010: 25). Där filterbubbla snarare åsyftar nyhetskonsumtion åsyftar dock ekokammare mer själva debatten (Språktidningen 2014). Detta föreslagna fenomen kan ha en mängd tänkbara effekter på deliberation och samhället i övrigt. Även om konceptet har en negativ konnotation skulle det dock märkligt nog kunna ha en positiv inverkan på en debatts medvetenhet. I alla fall vid en första anblick – här finns ett starkt argument för och ett starkt emot. I en ekokammare håller folk med varandra, både rent ideologiskt och i sakfrågor. Återigen inte som en perfekt regel, men som en generell tendens. Man skulle kunna argumentera för att det är lättare att hålla en konstruktiv och positiv samtalsstön med människor man redan håller med och upplever tillhör *samma lag*. Här kan man addera en än djupare kulturell dimension. Exempelvis kanske man tenderar att dela boendeort, fritidsintressen eller religiös tro med människor man också delar politisk åsikt med. Det kan förenkla processen att komma överens på en väldigt generell social nivå. Man står helt enkelt närmare varandra som personer. Om man håller med varandra i det stora draget och gör samma grundläggande samhällsanalys, kan det bli enklare att gå isär i enskilda frågor. Kanske kan debattörerna till och med se detta som någonting positivt och lite underhållande att för en gångs skull ha olika åsikt. Om man håller med varandra i nio frågor av tio kan det ju vara givande att göra upp om den sista på ett artigt (medvetet) sätt. Detta återkopplar till flera tidigare nämnda studier, exempelvis Grönlund, Herne & Setäläs som gör ett positivt argument för så kallade *deliberativa enklaver*. En enklav åsyftar en sluten bubbla där deltagare som håller med varandra debatterar inbördes (Grönlund, Herne & Setälä 2005: 2). Risken finns att det här uppstår vad författarna kallar för en *gruppbaserad polarisering* (en ekokammare). Grönlund, Herne & Setälä argumenterar dock för att så inte är fallet. Det gör inte så mycket att alla redan håller med varandra, så länge man fortsätter prata så gynnas det deliberativa samtalet ändå. En deliberativ enklav skulle således kunna ses som en *Ekokammares* motsats, en positiv tolkning av konceptet att isolera sig med liktänkande.

I ett teoretiskt scenario skulle resonemanget kunna se ut så här. En grupp personer sätter sig ner för att diskutera politik på ett café. Alla är konservativa och kristna, samt nästan alla råkar också vara intresserade av bilar. Här uppstår något av en *enklav*. Byt nu ut en av dem mot en progressiv ateist med starka uppfattningar i klimatfrågan. Det finns inga perfekta regler rörande sociala relationer, och personkemi kan ju stå helt över politiska uppfattningar. Men de

flesta hade nog ändå kunnat köpa att oddsen för en positiv interaktion i det första scenariot är något bättre. Här kanske man också blir något mer benägen att byta åsikt. Det kan ju vara lättare att medge att ens kompis hade rätt, snarare än en anonym främling i det *andra laget*. Även om denna, mer sociala princip skulle kunna anses gynna debattens medvetenhet i teorin är det dock ett resonemang med en tänkbart stor nackdel.

Den välkända amerikanska statsvetaren Iris Marion Young framhåller en representativ kritik gentemot den deliberativa demokratin som tidigare berörts under *Teori*. Vid en första anblick skulle det kunna vara harmlöst att liktänkare isolerar sig. Problemet skulle dock kunna vara att denna isolering involverar aspekter som kön, hudfärg, religion, sexuell läggning och så vidare. Där man stänger ute den som avviker från normen. Detta kan ske direkt, genom exempelvis rasism eller diskriminering, eller mer indirekt, i ett löpande beteende baserat på exempelvis stereotypa uppfattningar. Young menar att det inte räcker att ett samtal är öppet för alla i teorin, då en mängd intersektionella faktorer kommer påverka deltagandet (2004: 49). Här skapas ett betydligt mer djupgående problem ur demokratisynpunkt. För att återkoppla till scenariot ovan kanske de konservativa på caféet är mer benägna att diskutera med varandra eftersom de alla är heterosexuella vita män. Detta skulle kunna addera en helt annan dimension i invändningen gentemot *ekokammare* eller *enklaver*. Det skulle kunna göra deras isolering problematisk på en annan nivå, även om samtalstonen mellan dem är vänlig i sig. Exemplifieringen ovan är självklart stereotypisk. Givetvis finns det bilintresserade progressiva eller konservativa kvinnor. Man kan även snurra på exemplet och tänka sig ett scenario där progressiva undviker att debattera med konservativa baserat på fördomar som återigen inte måste stämma. En sammanfattning av detta längre resonemang skulle således kunna se ut så här: Jämfört med traditionella Public Spheres presenterar sociala medier en konkret risk för samtalsklimatet. Detta genom förenklade möjligheter till anonymitet, som kan luckra upp de sociala spelreglerna. Twitter och GAB antar olika grader av restriktion, vilket också syns i konkreta data över samtalet på plattformarna. Att väljargrupper skiktat upp sig på varsin plattform skulle kunna påverka en debatts medvetenhet i en positiv riktning. Detta eftersom likformigheten ökar, vilket gynnar samtalsklimatet av rent sociala orsaker. Om man köper Iris Marion Youngs kritik skulle dock denna tendens kunna vara något av en *Pyrrhusseger* – en vinst till ett för dyrt pris. Denna uppdelning kanske blir baserad på stereotypa uppfattningar om varandra, vilket underminerar det demokratiska samtalet. Denna princip är i så fall giltig för båda sidor.

5.2 Substans

En *substansiell* debatt åsyftar en debatt där fokus ligger på sakargumenten. Att som debattör bli bedömd för det substansiella värde man tillför sakfrågan. Detta till skillnad från en debatt där fokus hamnar på exempelvis retorik eller person. Jämfört med traditionella deliberativa sammanhang kan sociala medier medföra ett antal skillnader. Twitter och GAB har en liknande teknisk utformning, varför denna del kommer att diskutera ett antal mer generella utmaningar för sociala medier som båda faller under. Innan dessa tacklas kan det dock återigen vara relevant att beröra de nya förutsättningar som den digitala arenan medför.

Här kan möjligheterna till anonymitet återigen nämnas som en faktor. Där den under *Medvetande* var en tänkbart negativ influens kan det dock här finnas ett antal positiva effekter. I alla fall teoretiska sådana. Anonymitet skulle kunna förbättra möjligheterna till en substansiell debatt genom att placera ett ökat fokus på budskapet i sig, snarare än vem som säger det. Det kan också göra ens åsikter mindre sammanlänkade med ens person. Exempelvis kanske man har en åsikt som av olika skäl tenderar vara impopulär inom ens målgrupp. Man kanske är en invandrare som röstar på Sverigedemokraterna eller en norrländsk man som sympatiserar med Miljöpartiet. Om ens egna person och namn helt tas bort ur ekvationen står argumentet för sig själv. Den effekten kanske även drabbar läsaren, som bara konsumerar själva inlägget utan att reflektera närmare över en generisk signatur under det. Anonymitet kan också ge förbättrade möjligheter för så kallade *visselblåsare*, användare som vittnar om missförhållanden inom olika maktsfärer. Här kan debattens kunskap och transparans öka, vilket i sin tur adderar till substansen. I en artikel i *Journal of Information Technology & Politics* menar exempelvis finska Janne Berg att anonymitetens risker inom samhällsdebatten faktiskt är något överspelade. I stället är det helt andra faktorer som leder till att samtal online stundtals urartar, exempelvis ämnets grad av kontrovers (Berg 2016: 37). Med andra ord en tänkbar uppsida, gentemot den mer pessimistiska bild av anonymitet som diskuterades inom det föregående kriteriet. Var man står rörande anonymitetens egentliga funktion är upp till en själv. En tänkbar slutsats i nuläget skulle dock kunna vara att det inverkar olika inom olika aspekter debatten – i denna uppsats strukturerat via de deliberativa kritierna.

Både Twitter och GAB begränsar användaren till ett visst antal tecken. I Twitters fall 280 och i GAB:s fall 300. Båda plattformarna har också en så kallad gilla-funktion, representerad av ett hjärta eller en tumme upp respektive. Båda dessa utformningar är värda varsitt resonemang kring dess tänkbara effekter på en substansiell debatt. Implikationerna skulle kunna vara långtgående i skymundan.

Genom att avgränsa antalet tecken kan man uppnå flera saker. I ett begränsat utrymme så *tvingar* man debattören att uttrycka sig koncist. Det skulle kunna förbättra debattens substans genom ett sorts ökat fokus. Det onödiga klipps bort, kvar finns argumentets kärna i koncentrerad form. Å andra sidan försämras möjligheten till utläggningar. Ett argument kanske behöver ett längre resonemang bakom sig för att verkligen komma till sin rätt. En snabbare och kortare debatt skulle således kunna vara en ytligare och slarvigare debatt, i en kritisk syn på

konceptet *Microblogg*. Man skulle också kunna argumentera för att denna koncisa debattform riskerar uppmuntra till ett ökat retoriskt fokus. Till vardags har retorik ofta en positiv klang men inom Fishkin & Luskins definition av en substansiell debatt skulle det paradoxalt nog kunna vara en negativ faktor. Att vara en god retoriker innebär att ens argument får en *snygg utsida*. Det kan vara mycket användbart inom den tävlingsinriktade partipolitiken, men ur ett strikt deliberativt perspektiv skulle det kunna grumla substansen. Vid en mer neutral retorik så kommer ju argumentet stå där naket och kunna bedömas för sitt sakliga värde ensamt. Detta utan vassa formuleringar som hjälper det på traven. Eventuellt skulle man kunna läsa detta som en sorts folklighet i den deliberativa demokratis anda. Platsen där vanliga människor pratar, snarare än kändisar eller proffstyckare med slipade repliker (se exempelvis James Fischkins titel: *When the people speak*).

Ett närliggande dilemma är Gilla-markeringarnas funktion. Här saknas helt en tydlig historisk motsvarighet. Att uttrycka uppskattning gentemot argument har givetvis alltid existerat i olika former. Exempelvis kunde man kanske ropa *hear hear* när man sympatiserade med en talare under en debatt i den lokala kyrkan. Däremot kan detta idag sägas vara strukturerat på ett helt nytt sätt. Plattformarna erbjuder ett närmast kvantitativt poängsystem vars omfång inte har någon given historisk motsvarighet. Hur *Gilla-konceptet* påverkar oss människor är idag ett populärvetenskapligt omdiskuterat fenomen. En typisk ingångsvinkel kan vara hur det påverkar unga människors självkänsla, att i realtid uppleva sig recenserad av vänner och bekanta för sitt utseende, livsstil och så vidare (BBC 2019). Där till på ett väldigt numeriskt mätbart sätt. Samma mekanismer men inom den politiska debatten är dock mer utforskade. Studier kring Gilla-markeringarnas inverkan på samhällsdebatten är nära på obefintliga – en tänkbar forskningslucka i gränslandet mellan Statsvetenskap och IT-design. Här tvingas man låna en del forskning från beteendevetenskapen eller sociologin, exempelvis *The Social Significance of the Facebook Like-Button* av finska Veikko Eranti & Markku Lonkila (2015). Som titeln antyder avser deras studie Facebook, men generella motivationer till hur och varför vi gillar någonting på sociala medier diskuteras. Författarna argumenterar för att våra tendenser till att gilla är väldigt socialt betingade (2015: 2). Vi gör ingen särskild rationell *bedömning* när vi klickar, det är bara ett sätt att demonstrera tillhörighet och uttrycka allmän uppskattning för en person eller rörelse man sympatiserar med. Vi tenderar också att gilla samma saker om och om igen på ett sätt som är väldigt enkelt att förutse. Vi rör oss helt enkelt inte utanför vår digitala bekvämlighetszon. Detta perspektiv på tekniken är värt att hålla kvar vid. Här finns eventuellt en konsekvens på den digitala samhällsdebatten och specifikt dess deliberativa substans.

En gilla-funktion ger alltså användarna möjligheten att på sätt och vis *värdera* debatten. Om ett argument är sakligt och välformulerat (substansiellt) kan man markera det med ett hjärta eller tumme upp. Plattformarna kan prioritera det i flödet, med följden att det läses av fler. Här skulle dessutom debattören själv kunna bli extra motiverad i sin argumentationsprocess. Ju mer genomarbetade inlägg, desto fler poäng och fler läsare. Detta via de så kallade algoritmerna, matematiska formler som styr hur plattformarna rangerar sitt innehåll. I teorin

skulle här debattens substans kunna gynnas. Ett poängsystem som prioriterar genomarbetat material och presenterar det för läsaren på ett strukturerat sätt. Det finns dock ett tänkbart enormt problem med denna idé. Enligt ovanstående resonemang bör man gilla inlägg som anses addera till debatten, exempelvis genom att vara välskrivna, smarta argument. Risken finns dock att denna tanke är allt för idealistiskt. Exempelvis kanske användare gillar inlägg baserat på om man *håller med* eller inte. Ett välskrivet argument för en åsikt man inte sympatiserar med kanske bedöms som mindre värt än ett lyckat skämt från det egna laget. Det återkopplar till Eranti & Lonkilas studie som argumenterar för en mer social dimension i vår inställning till Gilla-knappen, snarare än rationella bedömningar. Det återkopplar i så fall också till Zsuzsanna Chappells mer pessimistiska tolkning av den deliberativa demokratin. Idén om att människor innerst inne inte är så intresserade av en ärlig deliberativ debatt utan egentligen mest vill hålla med varandra. En kritiker av den deliberativa demokratin som helhet skulle kanske se detta som någonting positivt. Kan det inte vara lite nyttigt att raljera lite kring sina motståndare? Att låta det vara *högt i tak*.

Gilla-markeringarnas funktion leder vidare in på frågan kring algoritmernas egentliga natur. Dessa är svårdiskuterade då de i praktisk mening utgör företagshemligheter, dolda formler bakom plattformarnas framgång på IT-marknaden. Ett antal av deras effekter går dock att belägga. Inlägg som får många gilla-markeringar prioriteras uppåt i användarnas flöde. Ens individuella data kan här också korsas med så kallad *Big Data*, statistik över preferenser på global nivå. Här kan man göra hyfsat träffsäkra prediktioner av de flesta människor. Om man gillar politiker X är det troligt att man även gillar debattör Y – och så vidare. Frågan är i vilket syfte detta görs. Gör man det med deliberativa intentioner, viljan att förbättra debattupplevelsen? Eller gör man det för att skapa en bättre *konsumtionsupplevelse*? Att matas med populära och uppmärksammade inlägg kanske gör själva läsoplevelsen mer underhållande och stimulerande. Här blir det sannolikare att man stannar längre, vilket gynnar plattformarna rent marknadsmässigt.

Det problematiska scenariot skulle således kunna se ut så här. Användare konsumerar debatten inne på plattformarna, liknande en traditionell Public Sphere. De börjar gilla inlägg, men inte nödvändigtvis baserat på en ärlig analys av deras substansiella värde, utan för att de *håller med*. Algoritmen lär sig snabbt vad man gillar och ger en mer från samma kategori. Eventuellt skulle det här kunna leda till att ens flöde och läsoplevelse ganska snabbt blir en strömlinjeformad kanal med ens egna åsikter i olika former. Kanske försvinner till och med motståndarnas argument i bruset. Här riskerar den deliberativa debatten undermineras, då argument inte längre värderas efter substans utan bara blir en poängmässig tävling mellan två motsatta lag. Vad Jürgen Habermas i sin tur flaggade för var den deliberativa demokratins antites. Denna princip skulle i så fall vara allmän, lika giltig på Twitter och GAB. Den har kort sagt ingenting med ens åsikter att göra (höger eller vänster) utan är en ren mekanism i plattformarnas funktion. Om detta är ett problem för deliberationen – vilka lösningar skulle kunna finnas? Det finns ett alternativt scenario men frågan är hur praktiskt görbart det är. Det är om det går att ta bort det ekonomiska intresset från ekvationen. I

egenskap av privata företag drivs både Twitter och GAB av ett vinstintresse, vilket kan leda till att man prioriterar läsupplevelse och underhållningsvärde före mer diffusa normer kring vad som är en bra debatt. Detta kan anses rimligt rent spelteoretiskt, sen kan man givetvis föra en separat diskussion kring företags samhällsansvar. Så hur skulle en sådan lösning se ut? Finns det offentligt ägda sociala medier?

Efter massprotester av de så kallade Gula Västarna skapade Frankrike en så kallad *Grand National Debate*. Ingick gjorde en ny online-plattform tillägnad samhällsdebatt (Völkner 2019: 96). Även EU har ett antal liknande koncept, forum avsedda för medborgardialog. Franska staten och EU:s initiativ skulle här kunna liknas vid ett torg snarare än ett café. Detta då torg oftast ägs av kommuner och i förlängningen staten, i motsats till privata caféer (Twitter och GAB). Frankrike och EU:s plattformar drivs utan vinst som det primära intresset vilket i teorin skulle kunna förbättra möjligheterna till en substansiell debatt. Här skulle exempelvis deliberativa normer kunna prioriteras över en mer ytlig konsumtionsupplevelse. Ett praktiskt exempel på detta skulle kunna vara en algoritm som prioriterar annorlunda, eller en frånvaro av en *gilla-funktion* överhuvudtaget. Här kan man också tänka sig en högre transparens kring hur plattformarna egentligen fungerar. Den bakomliggande matematiken skulle kunna motiveras offentligt, i stället för att bli en mytomspunnen företagshemlighet.

Även om dessa konkurrenter är intressanta i teorin kan de ha en tänkbart brant uppförsbacke framför sig. Möjligheten är stor att människor föredrar att diskutera politik på plattformarna de redan frekventerar av sociala skäl. Här kan det växa ihop med ens vardag på ett mer sömlöst sätt. En tänkbar liknelse skulle kunna vara att man går till ett café i första hand för att fika och träffa sina vänner, men väl där hamnar i en diskussion kring en aktuell samhällshändelse. Robert Dahl uttryckte det exempelvis som att politik för de flesta människor bara är ett *biämne i den cirkus som är livet* (1961: 62). Det behöver inte innebära att man är oengagerad, men man kanske fortfarande föredrar om dessa idébaserade debatter kan smälta ihop med vardagen på ett praktiskt sätt. Att skapa en alternativ plats, dit man går i syfte att diskutera politik på ett dedikerat sätt vore onekligen en intressant idé, men skulle kunna löpa risken att bli fyrkantigt rent socialt. Framför allt för unga människor skulle dessa alternativ kunna riskera bli en *hard sell* i praktiken.

Sammanfattningsvis har alltså Twitter och GAB samma teknisk utformning, vilket i sin tur påverkar deliberationen på en mängd sätt. Att låta deltagarna i en deliberativ debatt löpande värdera inläggen är en intressant idé, men skulle kunna kräva en hög grad av medvetenhet för att nå en deliberativ effekt. Det krävs helt enkelt en väldigt hög grad av akademisk integritet för att kunna ge poäng till åsikter man inte alls håller med om, hur välgjord poängen än var. Här markeras återigen den stående konfliktlinje som berörts flera gånger: Hur deliberativa är vi intresserade av att vara? Det kan också återkomma till en kritik mot att den deliberativa demokratin är för idealistisk. Bör vi verkligen förvänta oss att människor klarar att värdera argument efter dess kvalité och inte bara efter position? Frågan belyser också privata aktörers roll. För dessa kan lockelsen vara stark att prioritera faktorer som läsupplevelse över abstrakta normer kring en

idealisk debatt. Det återkopplar om inte annat till den utomvetenskapliga relevansen. Ett exempel på hur privata företags beslutsfattande idag påverkar samhällsdebatten i stor skala.

5.3 Information

Information efterlyser en debatt fri från klara och objektiva felaktigheter. Denna analys härleder detta till frågan om des- och misinformation på sociala medier. Här kan också specifikt GAB vara högaktuellt att diskutera. Bland den främsta kritik som riktats mot plattformen är just att det är en fristad för denna nya typ av digitala propaganda. Desinformation på sociala medier har också blivit ett omtalat samhällsfenomen de senaste åren, synligt bland annat i det populära uttrycket *Fake News*. Här kan man göra en rent språklig uppdelning mellan två stråk – misinformation och desinformation. Misinformation åsyftar felaktig och missvisande information. Här kan man exempelvis framhålla medicinska faktafel som florerat under Coronakrisen 2020–2021. Desinformation åsyftar *medvetet* felaktig och missvisande information, vilket adderar ett helt nytt lager till frågan. Där misinformation är mer oavsiktligt fel är desinformationen *avsiktligt* fel, spriden i subversiva syften. Här kan man ta in termen hybridkrigföring, ett paraplybegrepp för att beskriva denna moderna typ av dolda angrepp.

Flera empiriska exempel av dess användning på sociala medier kan framhållas. Exempelvis kan en studie från University of Edinburgh nämnas: *For whom the bell trolls* (2019). Studien analyserar aktiviteten hos ryska så kallade *trollkonton* och kan belägga att dessa stöttat Leave-sidan i Storbritanniens EU-val 2016 (*Brexit*). Detta via medvetet missvisande information kring det kommande valet, både av politisk och mer praktisk karaktär. Sammanfattningsvis ett empiriskt exempel som understryker frågans magnitud, sociala medier som en ny säkerhetspolitisk arena.

En motsvarighet i ett klassiskt deliberativt samtal är om en deltagare i debatten smög runt och planterade medvetet felaktig information i syfte att skapa osämja och förvirring. Vilket helt klart skulle kunna sägas ha förekommit. Det finns en inomvetenskaplig debatt kring huruvida hybridkrigföring egentligen kan sägas vara ett nytt fenomen. Propaganda har ju alltid existerat i olika former (Käihkö 2016: 624). En mer träffsäker historisk liknelse skulle kunna vara att dela ut exempelvis pamfletter på ett torg i syfte att förstärka en folkrörelse, underminera en regering och så vidare. Detta via medvetet felaktiga påståenden. Sen 2016 har också etablerade sociala medier börjat avpassa sina regelverk för att skydda sig mot detta fenomen. Det kan noteras hur sårbara vårt samhälle var inför detta före dessa uppmärksammade fall. Det är först de senaste åren frågan har börjat diskuteras, eventuellt ett tecken på hur tidiga vi trots allt är i sociala mediers livscykel. Så hur hanterar fallen frågan? Återigen kan vi börja med att ställa plattformarnas regelverk mot varandra, i syfte att etablera ingångsvärdena.

Twitter tacklar den under en egen rubrik kallad *Äkthet*. Under den fastslås ett förbud mot olika typer av manipulationer (Twitter TOS 2021). Twitter uttrycker det så här: *Du får inte använda Twitters tjänster på ett sätt som är avsett att på artificiell väg förstärka eller undertrycka information eller ägna dig åt beteende som manipulerar eller stör andra personers upplevelser på Twitter*. Det finns även en sorts makro-variant av samma regel, som adresserar samma princip fast på samhällsnivå: *Du får inte använda Twitters tjänster för att manipulera eller störa val eller andra samhälleliga processer. Detta omfattar att lägga upp eller dela innehåll som kan minska deltagande eller vilseleda andra om när, var och hur de kan delta i en samhällelig process*. Dessa formuleringar skulle avslutningsvis kunna ses mot bakgrund av den paroll som Twitter börjat använda de senaste åren och som också toppar deras regelverk: *Vårt uppdrag är att stötta det offentliga samtalet*.

GAB har en punkt som adresserar samma fråga (GAB TOS 2021). Det är förbjudet att felrepresentera sin identitet eller utge sig för att representera en organisation. Dock lägger man till att detta inte gäller i syften skyddade av *first amendment*, det första tillägget i den amerikanska konstitutionen som avser yttrandefrihet. Här kan alltså samma förhållande som under *Medvetande* ses. Twitter tar ett restriktivt, allomfattande grepp på frågan, där man bemöter den på samhällsnivå. GAB backar och uttrycker sig så neutralt det går, och hänvisar till juridik. Man skulle återigen kunna tolka deras poängterade av yttrandefriheten i samma mening som ett ställningstagande, dock utan att lägga någon värdering i det. Detta är motsättningen på papperet.

Att GAB har blivit en *säker hamn* för falsk information har också blivit den ledande kritiken mot plattformen. Här kan man inleda med ett allmänt resonemang kring hur komplicerad och mångbottnad denna fråga är. Först via en punkt som tidigare diskuteras. Vem får avgöra vad som är fakta? Denna studie utgår rent epistemologiskt från att ett rätt och fel existerar. Detta för att frågan ska kunna diskuteras rent praktiskt men även för att den deliberativa demokratin som teori gör det. Den innefattar ju kriteriet *Information*. Inom den verkliga samhällsdebatten är dock detta givetvis ett äkta dilemma. I den hårda vetenskapen är det enklare att fastslå objektiva sanningar, att jorden är rund eller att 5G-nätverk inte orsakar Covid-19. Inom den mjuka vetenskapen blir detta dock svårare. Här finns också risken att man förminskar en person eller väljargrupp genom att ständigt presentera alternativa förklaringar till deras åsikter. Att man inte röstar på Donald Trump därför att man är en genuin supporter inom den konservativa väljargruppen, utan för att man blivit *förd bakom ljuset* av en främmande makt. Underförstått att man själv inte klarar av att avgöra detta. Utan att uttala sig i själva sakfrågan kan detta givetvis upplevas nedvärderande för individen på en väldigt grundläggande, social nivå. Detta kan också vara relevant för den deliberativa demokratin, som genomgående placerar ett stort fokus på att alla ska uppleva sig välkomnade och sedda. Å andra sidan är *Information* ett definierat kriterie för den deliberativa debatten samtidigt. Dessa mer sociala aspekter måste alltså balanseras mot ett skärskådande av påståendena också.

Sarah Connolly, säkerhetsansvarig vid brittiska Department for Digital, Culture, Media and Sport säger så här om GAB (fritt översatt): *Det finns plattformar där ute som är nischade, små och mycket problematiska. Både via sättet de beter sig och innehållet de producerar. Deras inställning är ofta att inte samarbeta med regeringar och lagstiftare. Det riktiga problemet är dock inte innehåll som är olagligt, utan innehåll som är lagligt men skadligt. Här ingår exempelvis desinformation* (E&T 2020). En tanke kan vara att Connolly sätter fingret exakt på en frasering i GAB:s regelverk, den som specificerar det juridiska perspektiv. Det vill säga att allt som inte faller under rena lagbrott är tillåtet. Så ligger det någonting i dessa anklagelser?

Om man vill föra frågan vidare till ett empiriskt område finns ett ämne som passar. Och det är att återkoppla till den konflikt som diskuteras i uppsatsens intro: Synen på QAnon-rörelsen. Här finns en konkret spänning mellan plattformarna inom just kategorin Information, som blev så infekterad att samhällsdebatten bröts i två delar. Distinktionen mellan fallen blir i såfall knivskarp: GAB välkomnar QAnon-rörelsen, Twitter gör det inte. QAnon har nämnts flera gånger i uppsatsen hitills. Det är en rörelse som inte alltid är helt lätt att få grepp om. Så vad är det egentligen? För att den ska kunna diskuteras och analyseras krävs en ordentlig empirisk förklaring. Uppsatsens underlag kommer här att vara Cornell Universities aktuella studie *The Gospel According to Q: Understanding the QAnon Conspiracy from the Perspective of Canonical Information*.

I oktober 2017 startade en användare vid namn *Q Clearance Patriot* en tråd på 4Chan vid namnet *The Calm Before the Storm* (Aliapoulios m. fl 2021: 1). 4Chan har nämnts tidigare i uppsatsen. De är sammanfattningsvis ett helanonymt bildforum, känt för sitt *mycket* liberala regelverk. *Den kommande stormen* åsyftar en förestående revolution inom amerikansk inrikespolitik. Enligt Q har USA sedan en lång tid tillbaka styrts av en hemlig sekt bestående av satanister och pedofiler (Aliapoulios m. fl 2021: 2). Donald Trump är medveten om detta och planerar att stoppa det, tillsammans med allierade inom det amerikanska underrättelsekomplexet. *Q-clearance* åsyftar den högsta möjliga säkerhetsklassen inom amerikanska myndigheter, jämför med Sveriges kvalificerat hemligt. Q:s roll är att starta en gräsrotsrörelse av patriotiska amerikaner, införstådda i de verkliga skeendena. Rörelsens idéer kan sägas flyta ihop med Donald Trumps anklagelser om valfusk på ett väldigt organiskt sätt Under stormingen av Capitoleum kunde t-shirtar, flaggor och kepsar med bokstaven Q eller slagordet *Where we go one, we go all* synas. Vad som började som en nischad konspirationsteori från Internets utkanter blev till slut en rörelse hela världen tvingades diskutera.

Detta är QAnon sammanfattad. En modern, storskalig konspirationsteori som efterlyser ett aktivt deltagande från individen. Rörelsen skulle kunna sägas ha gjort en nomadisk resa mellan olika sociala medier. Den började som sagt på 4Chan, varifrån den spreds till mer namnkunniga plattformar som YouTube och Twitter. I januari 2021 stängde till slut Twitter av cirka 70 000 konton associerade med innehåll från QAnon-rörelsen. Man förbjöd även länkar till QAnon-relaterat material. Det här ledde till att rörelsen migrerade till helt nya plattformar. Först

konkurrenten Parler. Parler fick dock snabbt tekniska problem, efter ett mycket plötsligt inflöde av nya användare. Rörelsen landade i stället på plattformen GAB där den existerar idag. Här är vi tillbaka till uppsatsens inledning.

Exakt vem som ligger bakom Q har varit föremål för en hel del spekulation. En teori är att det är en påverkansoperation från främmande makt som syftar till att underminera förtroendet för amerikanska institutioner. Det skulle i så fall tangeras detta avsnitts inledande resonemang, det om att Ryssland försöker söndra västerländsk parlamentarism via informationspåverkan. Om man tror att ens politiska ledare är korrumpierade och kriminella sjunker givetvis ens förtroende för samhället generellt. Här kanske man också blir mindre benägen att inta en kritisk ställning mot konkurrerande stormakter, exempelvis Ryssland. Vladimir Putin spelar också en roll i vissa varianter av QAnon-narrativet, exempelvis som en hemlig allierad till Donald Trump bakom kulisserna. Den journalistiska dokumentären *Into the Storm* presenterar ett mer jordnära förslag (2021). Efter starten på 4Chan flyttade rörelsen över till systerplattformen 8Chan. I en förenkling skulle 8Chan kunna liknas vid tidningen som publicerar QAnon och GAB vid caféet som läser och diskuterar. *Into the Storm* menar att det är ägarna bakom 8Chan själva, i ett sorts PR-trick för deras plattform. Deras hemsidas framgångar bärs i mångt och mycket av QAnon. De är dessa som genererar klicks, vilket genererar både reklamintäkter och berömmelse (eller ökändhet om man så vill). QAnon skulle i grunden kunna vara en sorts publicistisk konspiration, inte helt olik vidlyftiga påståenden från tabloid-tidningar. En tredje teori är att det inte finns något svar. *The Gospel According to Q* understryker exempelvis hur åsikterna är mycket svåra att kategorisera, då materialet är väldigt splittrat och stundtals motsäger sig självt. Språklig analys av Q ger också vid handen att det möjligtvis är olika personer som skriver. Det hela kanske är någon sorts självspelande piano av påståenden och spekulationer som är svårt att härleda till en specifik källa.

För att med säkerhet kunna avgöra om QAnon vore att betrakta som desinformation eller misinformation hade man behövt veta vem som ligger bakom. Är det en idévärld som spårat ur eller ett sätt att försöka lura någon? Denna mer exakta kategorisering skulle dock kunna läggas åt sidan i nuläget. Detta för den just nu relevanta frågan: Hur ska den här rörelsen betraktas och hanteras? Och specifikt gentemot kriteriet *Information*.

Uppsatsen ska inte ta någon politisk ställning. Däremot kan ämnet troligtvis bemötas utan det. Man kan konstatera att det inte finns några juridiska belegg för påståendena rörelsen gör. Det finns med andra ord inga fällande domar för mord eller sexualbrott mot barn. QAnon har också beskrivits som grundlös av en mängd polisiära organisationer, i steget före. Även en mängd privata aktörer, exempelvis NGO:s inom trafficking, har tagit avstånd från den. En plattform som väljer att inte välkomna QAnon skulle alltså inte kunna sägas bryta mot deliberativa normer.

Följer man teorin och operationaliseringens väg skulle resonemanget kunna se ut ungefär så här. QAnon är en åsikt som hålls av en signifikant del av samhället och backar en demokratiskt vald kandidat. De vill delta i debatten inne på en digital Public Sphere, exempelvis Twitter. Hitills är de aktuella för ett deltagande. Deras extrema uttalanden har dock ingen grund i kända fakta. De objektiva instanser som finns har alla kommit till samma slutsatser rörande rörelsens påståenden. Om man korsar Fishkin & Luskins faktakrav med QAnon-rörelsens påståenden kommer den alltså inte att passera. Denna uppsats sätter generellt sett ett stort värde i att vrida och vända på frågor. Här kan det dock vara motiverat att bryta mönstret och peka med hela handen. Ur de deliberativa kriterier uppsatsen är baserad på skulle Twitter kunna sägas göra rätt som begränsar deras deltagande. Utöver *Information* skulle man här också kunna väva in det tidigare kriteriet *Medvetande*. Det skulle ju kunna anses förödande även för samtalsklimatet att utan belägga anklaga motparten för allvarliga och socialt stigmatiserade brott. I en återkoppling till forskningsfrågan syns alltså här en tydlig skillnad mellan fallen, i kravprofilen på *Information*. Även om Twitter skulle kunna hävdas göra rätt rent normativt behöver dock frågan inte vara slut där. Här skulle ett antal mycket komplicerade konsekvenser på deliberationen kunna uppstå, vilket leder över i nästa del.

5.4 Omfattning

Det fjärde kriteriet för en deliberativ debatt berör således deltagande. Alla åsiktsströmningar i samhället ska uppleva sig representerade. Det återkopplar dels till Public Sphere, dels till en sorts kärna i den deliberativa demokratin, den om att förtroendet för samhället är länkat till känslan av att ha en röst. Med andra ord skulle detta eventuellt kunna sägas vara en av de viktigaste och mest djupgående kriterierna. Det är här de stora frågorna kring inkludering och var man drar gränserna sätts på prov. En röd tråd i analysen hitills skulle kunna sägas vara fragmenteringens effekter. Hur själva konceptet att dela upp sig påverkar möjligheterna till deliberation och i förlängningen debatten. Uppsatsen bygger rent empiriskt på en konflikt mellan två konkurrerande plattformar och företag. Hur uppdelningen mellan dem påverkar debatten diskuteras i olika former under alla tidigare kriterier. Där den inom dessa kategorier dock adresseras på ett mer specifikt sätt, hur det påverkar ämnesområdet, kan dock denna kategori behöva diskutera frågan på en djupare nivå.

Här skulle en kritiker kunna framhålla en invändning gentemot den premiss som hela uppsatsen bygger på den, idén om att sociala medier är Public Spheres. En av Habermas mest centrala definitioner av en Public Sphere är just en allmän tillgång, att alla ska kunna gå till torget. Om alla inte är välkomna till Twitter enligt denna devis, är det då en Public Sphere? Motargumentet skulle kunna vara att Habermas är brett kritiserad för just denna punkt. Att även om han är en av teorins grundare är det en något för fyrkantig syn på konceptet. Med denna kravprofil kan egentligen bara vidöppna torg vara sanna Public Spheres, i princip allting annat får ju någon form av moderering av deltagandet. Ett café eller värdshus kommer ju porta någon förr eller senare. Det skulle också kunna vara en nödvändighet för att kunna upprätthålla en deliberativ debatt. Den deliberativa debatten har kravprofiler och en struktur. Går den att upprätthålla och kombinera med ett gränslöst deltagande?

En tänkbar slutsats är att man, till viss del, måste välja. Detta är någonting Fishkin & Luskin också tar upp, i en kommentar om hur kriterierna ständigt måste vägas mot varandra (2005: 286). De fyra definitioner som används i denna uppsats står alla emot varandra i olika grader. Deliberation kräver ett brett deltagande, men samtidigt en kravprofil på fakta, på ens argumentation och på ens tonläge. Slutresultatet blir ett ständigt balanserat av normerna mot varandra. Ett av de tydligaste exemplen på detta dilemma kan ses i just relationen mellan Twitter och GAB. Twitter tar i sitt regelverk och marknadsföring på sig att stötta det offentliga samtalet. De skulle sedan kunna sägas göra en hel del rätt utefter exempelvis deliberativa kriterier: De motarbetar hets mot folkgrupp, begränsar klara faktafel och så vidare. Trots detta tappar de ändå användare till konkurrenter i den andra änden. I denna analys hamnar Twitter som företag i en mycket otacksam situation. De gör allting rätt, men problem uppstår i andra änden ändå. Så på vilket sätt skulle fragmentering kunna vara ett problem?

Triggern för migrationen mellan Twitter och GAB var alltså avstängningen av QAnon-rörelsen, som diskuterats i tidigare kapitel. Det måste dock inte betyda att migranterna är begränsade till denna isolerade och ganska extrema rörelse. Även om stora delar av den konservativa väljargruppen inte tror på Q:s långtgående påståenden så skulle de fortfarande anklagelsen om Twitter som en plats för vänstern kunna sätta sig. Alla användare på GAB behöver inte vara deltagare i rörelser som QAnon. De skulle kunna vara "vanliga" konservativa som graviterar naturligt mot exempelvis GAB framför Twitter då de känner sig mer välkomna där. Kort sagt varsitt café på olika sidor gatan. Detta är i så fall en uppskiktning i samhället som kan synas inom en mängd andra områden.

Exempelvis har USA två stora falanger för mediabevakning som kan sägas följa samma princip: Fox News och CNN. Här kan en studie från Georgetown University och Rebecca Chalif framhållas – *Political Media Fragmentation: Echo Chambers in the Cable News* (2011). Chalif argumenterar för hur dessa två mediaplattformar utvecklas till varsitt slutet rum av politiskt färgade nyheter, som bara bekräftar ens redan fastslagna åsikter (2011: 2). Detta till den grad att man till och med slutar konsumera den andra sidans argument och perspektiv, uppdelningen är för skarp. Rebecca Chalifs analys är exakt 10 år gammal men en läsare av denna uppsats känner säkert igen resonemanget. Den enda skillnaden är att fallen nu utgör sociala medier snarare än traditionell etermedia.

Statsvetaren Lars Trädgårdh framhåller i sin forskning Sveriges *Public Service* som en central orsak till vår höga sammanhållning i samhället (Trädgårdh 2019). Detta då de bidrar med en gemensam bild av samhällsutvecklingen, eller ett gemensamt narrativ som det ibland kan kallas. I stället för att splittras mellan en svensk motsvarighet till Fox News och CNN tittar vi alla på SVT och får i alla fall samma material inför diskussionen, även om åsikterna därefter kan gå isär. *Public Service* och social media är givetvis två olika ämnen, men principen skulle kunna vara liknande. Idén om att samhällsdebatten ska ske på en gemensam plats där man kan skapa sig en gemensam världsbild. Inom sociala medier saknas dock givna offentliga konkurrenter. Inom svensk media är SVT en etablerad aktör jämte exempelvis TV3, men det finns ingen statlig motsvarighet till Twitter. Det närmaste man kommer är de något obskyra initiativ av franska staten och exempelvis EU som tidigare nämnts. Dessa är intressanta rent konceptuellt, men inte verkliga konkurrenter på den hårdföra IT-marknaden.

En ytterligare fördjupning av denna tendens håller eventuellt på att ske, dock koncentrerat till USA. USA befinner sig just nu i en process för att riva upp den så kallade Nätneutraliteten, en lagstiftning som tvingar Internet-leverantörer att ge samma prioritering till alla tjänster. Inom EU är denna lag väl skyddad då den anses vital för konkurrenssituationen på IT-marknaden. Forskning som diskuterar de Statsvetenskapliga följderna av detta är i nuläget nära på obefintlig. Det skulle kunna vara en missad möjlighet. Eventuellt existerar här en massiv implikation på samhällsdebattens deltagande, specifikt ur den deliberativa normen *Omfattning*. Den skulle kunna se ut så här:

Om man spelar upp en låt på Spotify och en konkurrent till Spotify så kommer låtarna starta lika snabbt. Internetleverantören (exempelvis Telia) kan inte ge Spotify förtur i sitt nätverk, även om Spotify hade haft den ekonomiska styrkan för att köpa en sådan tjänst. Det hade gett dem en marknadsfördel som vore nästan omöjlig att tävla med för mindre etablerade konkurrenter. I USA håller alltså denna lagstiftning på att luckras upp. I teorin innebär det att privatägda teleleverantörer kan skapa avtal med teknikföretag om att deras plattform ska vara den prioriterade. Det skulle kunna innebära att ett av denna studies fall blir det prioriterade valet för samhällsdebatt, för just det abonnemanget. Andra kanske inte går att komma åt alls, eller går att komma åt mot en extra avgift. I egenskap av mer etablerade ligger gissningsvis Twitter närmare till hands som exempel på en sådan dominerande plattform bland denna uppsats fall. De hade alltså kunnat uppnå en marknadsdominans som är närmast infrastrukturell, förankrad i telenätet.

I denna hypotetiska utveckling hade framtidens Internet kunnat likna just TV, som använts som exemplifiering. Med ett par kanaler för underhållning och sport, ett par för nyheter och så vidare. Här hade det kunnat uppstå ett politiskt tryck på Internet-leverantörerna rörande vilket material man egentligen erbjuder. Ska AT&T (amerikansk motsvarighet till svenska *Telia*) verkligen ge folk tillgång till konspiratorisk propaganda? Detta vore en rejäl förändring i Internets övergripande funktion och samhällsroll. Den kan framstå märklig just nu, men resten av mediasfären kan sägas fungera så. Man kan exempelvis inte välja till Nordiska Motståndsrörelsens Webb-TV i sitt kanalpaket, trots att man snabbt kan surfa sig till samma källa. Kanske hade GAB uteslutits ur utbudet enligt en liknande devis, i detta hypotetiska scenario.

Liknelsen med Fox News och CNN tas i så fall ett steg till. Här riskerar hela samhället glida tillbaka till den varning som skulle kunna sägas ligga till grund för den deliberativa demokratin. Idén om två främmande lag i ett ställningskrig om debatten. Detta resonemang skulle i teorin kunna dras mycket långt. Exempelvis finns modeller inom Statsvetenskapen som pratar om en inneboende motsättning mellan den progressiva staden och den mer konservativa landsbygden. Studien ska inte introducera nya teorier i detta skede, men ett koncept skulle kunna diskuteras översiktligt i syfte att göra ett resonemang. Exempelvis kan nämnas den så kallade Centrum & Periferi-teorin. Centrum & Periferi-modellen är en statsvetenskaplig teori som diskuterar en inneboende motsättning mellan makten och dess utkanter. En modern och mer populärvetenskaplig variant kan ses i brittiska David Goodharts *The Road to Somewhere: The Populist Revolt and the Future of Politics* (2017). *Anywheres* bor i städer och tenderar att vara progressiva, medan *Somewheres* bor på landsbygden och tenderar vara konservativa. Inom detta rätt så grova ramverk kan man sedan addera en mängd olika karaktärsdrag inom områden som kultur, religion, värderingar, synen på frågor som klimat och migrationspolitik med mera. Vore det relevant att börja prata om en centraliserad, populär del av Internet, jämfört med en mindre reglerad utkant? I en sådan jämförelse skulle de teoretiska caféerna kunna vara betydligt längre ifrån varandra än på olika sidor gatan. Liknelsen skulle kunna vara ett café i innerstaden jämfört med ett på landsbygden i en annan del av landet.

Utgångspunkten för denna slitning i detta fall skulle kunna vara den konflikt som diskuterats löpande genom uppsatsen och specifikt under *Information*. Vad ska man egentligen göra om en kravprofil medför att en falang inom debatten packar sina väskor? En mötesdeltagare reser sig upp och går därifrån, eventuellt startar han en egen debatt någon annanstans. I en mer misantropisk analys skulle man återigen kunna associera detta till Chappells forskning som nämndes under problematiserandet av teorin. Den deliberativa demokratin antar att människor är villiga att diskutera ärligt med varandra och kanske till och med ändra sig. Tänk om vi inte är det? Vi kanske egentligen vill sitta på varsitt café, titta på varsin TV-kanal eller posta på varsin online-plattform.

Alternativet vore att hålla fortsatt högt i tak och låta QAnon-rörelsen finnas kvar. Med följden att den väljargruppen stannar på samma plattform, eller café om man så vill. Då kan debatten vara fortsatt *omfattande* men då utmanas i stället den tidigare punkten, *Information*. Kanske skulle samma effekt då kunna ske i andra änden, där debattörer frustrerade över QAnons vidlyftiga påståenden väljer en annan plattform med mer restriktiva krav på fakta. Det här är onekligen ett dilemma men ett antal ingångsvinklar skulle kunna finnas.

Efter att Twitter stängde av Donald Trump publicerade de ett längre blogg-inlägg där de motiverade beslutet. Bland annat diskuterade man nyanserna i specifika formuleringar och argumenterade för varför just dessa riskerar orsaka våld i samhället (Twitter 2021). Exakt vad man tycker om Twitters ställningstagande är upp till var och en. Däremot skulle det kunna sägas positivt att en motivation presenterades. Det kan visa debattdeltagarna att det fanns en tänkt grund för beslutet och därigenom motverka anklagelsen att det är godtyckligt. Att deltagarna i debatten har förtroende för själva upplägget att deliberera är inte ett uttalat kriterie i just Fishkin & Luskins modell, men den skulle kunna sägas genomsyra den deliberativa demokratin som helhet. Hela poängen är att alla känner sig välkomna, lyssnade på och deltagande i själva samtalet. Intrycket av att Twitter godtyckligt stänger av någon för att man har *fel* åsikt vore givetvis förödande för den deliberativa andan. För den förfördelade individen ligger tanken på Twitter som en toppstyrd kontrollant av samhällsdebatten inte långt borta, kanske extra nära om man redan är konspiratoriskt lagd. Detta kan ses mot bakgrund av att ett fåtal sociala medier redan har en mycket stark marknadsposition – uttrycket *Big Tech* återigen, den lilla grupp företag som dominerar sociala medier-sfären.

Ett antal förmildrade omständigheter skulle dock kunna presenteras, som motvikt mot detta på gränsen till dystopiska scenario. En sådan skulle kunna ses i konceptet *deliberativa system* (Parkinson 2012: 151–172). Detta åsyftar en syn på den deliberativa demokratin där den, som *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy* uttrycker det, är mer av ett adjektiv än ett verb. Så vad innebär det? Det avser att deliberationen genomsyrar en mängd platser i samhället snarare än att vara en specifik och avgränsad aktivitet. Applicerat på denna uppsats skulle resonemanget kunna vara följande. Det gör inte så mycket om samhällsdebatten splittras till olika plattformar. Samhället är ganska splittrat ändå, människor rör sig fram och tillbaka och Internet-företag kommer och går. Syftet för den deliberativa demokratin måste vara att se till att man uppnår deliberation internt

inom alla dessa olika rum. Med resultatet att man får ett *deliberativt system* i samhället, en mängd deliberativa bubblor som väljarna kan röra sig mellan. I detta resonemang så skulle det inte vara hela världen om en del av väljargruppen fragmenteras till exempelvis GAB, så länge de fortsätter deliberera med varandra inne på detta nya café. Kanske har vissa av debattörerna kvar ett konto på Twitter, eller fortsätter läsa på denna alternativa plattform för att hålla koll på vad motståndaren säger. Här skulle plattformarna nästan kunna komplettera varandra, eller i alla fall erbjuda olika varianter på den deliberativa marknaden. Detta resonemang är med andra ord närliggande idén om deliberativa enklaver (Grönlund, Herne & Setälä) och en ytterligare motvikt till varningen om filterbubblor och ekokammare.

Detta skulle också kunna tolkas som en betydligt mer positiv syn på den bakomliggande teknologin. Denna studies analys skulle också kunna läsas som en kritik gentemot sociala mediers funktion generellt. Detta då en mängd tänkbara problem med plattformarna och nätdebatt över lag diskuteras. Man skulle kunna tolka detta som en kritik gentemot utvecklingen i sig, ett sorts *det var bättre förr-resonemang* från min sida som författare. Det är dock inte min intention. Snarare ser jag det som allmänt mer relevant att peka på tänkbara utmaningar, snarare än att framhålla områden som redan fungerar bra eller framstår lovande. Här kan man återvända till Teresa Völkers argument för hur sociala medier har potentialen att lösa det så kallade *demokratiska trilemmat*. Sociala medier kan uppfylla tre centrala krav på demokrati samtidigt – deliberation, jämnlighet och massdeltagande. Detta via de tekniska förutsättningarna som saknar historiskt motstycke. Med andra ord en djupgående, positiv vision över sociala mediers potential. Kanske gynnas dock den utomvetenskapliga relevansen om man fokuserar på utmaningarna på vägen dit.

6 Slutsats

Uppsatsens slutsats kommer att bestå av tre delar: Ett sammanfattande svar på forskningsfrågan, en diskussion kring den deliberativa demokratin som teori samt ett avslutande resonemang kring uppsatsens begränsningar och hur den skulle kunna tas vidare forskningsmässigt.

6.1 Sammanfattning

Twitter och GAB:s annorlunda regelverk, beslutsfattande och användare medför en mängd skillnader i möjligheterna till digital deliberation. Twitter intar en restriktiv hållning mot övertramp medan GAB står för en mer tillåtande inställning. Detta är också synligt i innehållsanalyser av debatten på plattformarna. Att isolera sig med åsiktsfränder kan främja debattklimatet av rent sociala orsaker, men kan också problematiseras – träffar man bara likasinnade riskerar debattens representation undermineras. Plattformarna har en liknande teknisk utformning vilket i sin tur influerar samtalet. Algoritmerna sorterar inläggen efter uppmärksamhet men detta kan slå åt olika håll. Det skulle kunna gynna debattens kvalité, men även öka polariseringen då ens nyhetskonsumtion blir mer och mer likriktad. Plattformarna intar varsin position även i synen på så kallade falska nyheter. Detta syns tydligast i den omtalade QAnon-rörelsen, som spelade en central roll i stormningen av den amerikanska kongressen. QAnons påståenden saknar dock förankring i kända fakta och kan uteslutas från en deliberativ debatt. Detta skulle dock återigen kunna öka fragmenteringen, om deltagare upplever sig tystade eller kontrollerade. Ovanstående spänningar har också lett till att väjargrupper har börjat skikta upp sig mellan plattformarna. Detta skulle kunna påverka möjligheterna till deliberation negativt på samhällsnivå – ett genuint dilemma för den deliberativa demokratin i modern tid.

6.2 Diskussion – Värdet av deliberation

En del av slutsatsen skulle också kunna vara hur man personligen bedömer den deliberativa demokratins värde som idé. Är det en relevant teori värd att mäta med, eller en fin idé svår att realisera? Under *Teori* presenteras två sidor. Zsuzsanna Chappell representerar den ena, som menar att modellen är något för idealistisk, och ineffektiv i praktiken. Å andra sidan kan O'Flynn & Caluwaerts forskning framhållas, som gör ett starkt argument för den deliberativa demokratins effektivitet inom konkreta områden. Vilken av dessa tolkningar som är närmast sanningen blir en maximalt djup fråga, som nästan knyter an till ens syn på människan över lag. Är vi genuint intresserade av att komma framåt eller vill vi bara vinna? En invändning skulle kunna vara att många av de författare som framhåller deliberationens värde (nämnda O'Flynn & Caluwaerts eller James Fischkin & Robert Luskin) själva har en tendens att arbeta med deliberation praktiskt i olika former. Exempelvis genom olika demokrati- och medborgarprojekt och liknande. Det ligger med andra ord i författarnas intresse att hitta resultat för deras idéer. Samtidigt skulle detta också kunna tolkas från andra hållet. Att de ledande experterna, som arbetar med deliberativa samtal i praktiken, är övertygade om dess effektivitet och betydelse. Då jag inte arbetat med deliberation i praktiken kan jag inte uttala mig personligen kring dess rent praktiska effekt. Jag kan dock göra en rent teoretisk kommentar rörande någonting jag personligen tänkte på när jag satte mig in i teorins ramverk. James Fischkin & Robert Luskins kriterier är i grund och botten ganska enkla. Det som beskrivs är ett socialt kompetent, konstruktivt samtal, kanske inte olikt exempelvis akademins seminarium. Man skulle kunna tänka att den deliberativa demokratin inte är *någonting speciellt* men min poäng är i stället den omvända. Här skulle modellens styrka kunna ligga. Att kunna omsätta exempelvis social kompetens till ett strukturerat begrepp inom politisk diskussion kan bli en ganska diffus uppgift. Det är dock vad kriteriet *Medvetande* gör. Teorin har i mina ögon en genuin styrka i att den definierar någonting så abstrakt som ett samtalsklimat i överblickbara kriterier. Det ger en som författare möjligheten att diskutera dessa mångsidiga och aktuella frågor på ett strukturerat sätt.

6.3 Begränsningar

Innan uppsatsen summeras kan det vara värt att föra ett resonemang om dess begränsningar. Det kan även hjälpa till att öppna upp områden för fortsatt forskning. En begränsning kan finnas i valet av fallen, eller snarare mängden fall. Denna uppsats använder två fall ställda mot varandra, vilket har flera användbara fördelar. Exempelvis blir analysen lättare att överblicka – man mäter på ett linjärt sätt mellan två plattformar som får markera varsitt område. Här skulle man dock också kunna tappa nyanser i empirin. En studie som diskuterade ännu fler plattformar skulle kunna föra en djupare diskussion kring olika sätt vi diskuterar politik online – och därmed plattformarnas roller som tänkbara Public Spheres. Här uppstår dock såklart praktiska utmaningar som utrymmesfrågor och krav på en tydlig struktur i val av fall. En annan begränsning kan finnas i ett av fallen. Trots konkurrensen som beskrivs i denna uppsats står Twitter väldigt stadigt som marknadsaktör. Innan GAB utkristalliserade sig som Twitters främsta konkurrent fanns en annan plattform som fyllde en motsvarande roll på marknaden, amerikanska *Parler*. Parler drabbades dock av tekniska problem efter ett mycket plötsligt inflöde av nya användare och föll därefter bort från strålkastarljuset. I skrivande stund (sommaren 2021) är GAB fortfarande den kanske mest relevanta konkurrenten till Twitter. Man hade dock kunnat tänka sig ett scenario där plattformen konkurreras ut på den aggressiva IT-marknaden av skäl som är svåra att förutse just nu. Exempelvis tekniska utmaningar, en populär konservativ politiker som väljer ett mer nischat alternativ, ekonomi och liknande mekanismer. Detta skulle i min mening inte nödvändigtvis göra denna uppsats analys mindre relevant. Men GAB hade här halkat ner från ett aktuellt empiriskt fall, till ett dåtida exempel på en mer tillåtande plattform. En avslutande analys, i väldigt stor skala, skulle kunna vara att dessa spänningar är ett tecken på hur vi trots allt fortfarande befinner oss i ett relativt tidigt skede i sociala mediers livscykel. Där exempelvis en kyrka eller torg kunde ha en ganska ohotad ställning som samhällets naturliga Public Sphere är den digitala marknaden mer oberäknelig, föremål för ständiga tekniska innovationer, trender och andra faktorer utmanande att förutse.

6.4 Förslag till fortsatt forskning

Som författare vill jag framhålla två områden lämpade för fortsatt forskning, ett mer inomvetenskapligt orienterat och ett mer utomvetenskapligt. De deliberativa kriterier som denna studie bygger sin analys på formulerades före sociala mediers populära utbredning. I syfte att kunna behandla fallen och bemöta forskningsfrågan identifieras vilken aspekt på dagens sociala medier som bäst motsvarar kriteriet. Denna lösning är ganska så pragmatisk, vilket kan vara acceptabelt för denna, mer empiriskt fokuserade studie. Man hade kunnat tänka sig en betydligt mer rigorös, *teoriutvecklande* studie, som tog på sig att uppdatera de deliberativa kriterierna specifikt för en digital kontext. Om man accepterar de liknelser som ligger till grund för denna uppsats, att sociala medier är nya *Public Spheres*, skulle det kunna vara en naturlig utveckling av den deliberativa demokratin. En uppdatering för en modern tid.

Uppsatsens första kapitel diskuterar Public Sphere som en sorts prolog till den deliberativa demokratin. En återkommande kritik mot Public Sphere, som den presenteras av Jürgen Habermas, är *för lite* diskussion kring vad som händer när alla inte ges tillträde till den. Habermas kan sägas kringgå frågan genom att helt sonika konstatera att en Public Sphere definieras av en öppen tillgång. Vilket är logiskt i sig, men kanske sidsteppar en väldigt intressant separat diskussion. Det finns en del forskning på området, exempelvis kan framhållas Lincoln Dahlbergs *The Habermasian Public Sphere and Exclusion: An Engagement with Poststructuralist-Influenced Critics* (2013). Samma princip fast digital är dock återigen utforskad. Man skulle kunna argumentera för att etablerade sociala mediers mer restriktiva policies har återaktualiserat även denna fråga. Vad händer med människor som inte upplever sig välkomna till den offentliga debatten? Kort sagt: Den väljargrupp som försvinner till GAB eller någonting ännu mer nischat. Hur påverkas deras synsätt på samhällsdebatten och demokratin? Kan detta vara en riskfaktor för radikaliserings? Eller mår samhället tvärtom bra av att hårdare moderera det digitala samtalet? Dessa personer skulle kunnat följas upp via exempelvis intervjuer och opinionsundersökningar, för att undersöka hur deras attityder till samhället och demokratin påverkas av en upplevd exkludering.

Denna kan dock vara svårforskad i nuläget då effekterna eventuellt inträffar i skrivande stund. Det är kanske först om några år resultatet av plattformarnas agerande tydliggörs. Där och då kan dock diskussionen vara relevant ur ett statsvetenskapligt perspektiv. Den tangerar vad Jürgen Habermas framhöll som en av de viktigaste delarna i den deliberativa demokratin. Känslan av att någon lyssnar när man pratar.

7 Referenser

- Aliapoulios, M, Papasavva, A, Ballard, C, Emiliano De Cristofaro, G. Stringhini, Zannettou, S & Blackburn, J. 2021. "The Gospel According to Q: Understanding the QAnon Conspiracy from the Perspective of Canonical Information."
- Bengtsson, Å. 2007. *Politiskt deltagande*. Studentlitteratur AB.
- Berg, J., 2016. "The impact of anonymity and issue controversiality on the quality of online discussion", *Journal of Information Technology & Politics*, 13(1): 37-51.
- Bächtiger, A., Dryzek, J.S., Mansbridge, J. & Warren, M.E. (red.), 2018. *The Oxford handbook of deliberative democracy*, Oxford University Press.
- Cela, E. 2015. "Social Media as a New Form of Public Sphere", *European Journal of Social Sciences Education and Research*. 4: 195-200.
- Chalif, R., 2011. "Political media fragmentation: Echo chambers in cable news", *Electronic Media & Politics*, 1(3): 46-65.
- Chambers, S. 2003. "Deliberative Democratic Theory", *Annual Review of Political Science* 6:307-326.
- Chapell, Z. 2012. *Deliberative Democracy: A Critical Introduction*. Red Globe Press.
- Dahl, R.A., 2005. *Who governs? Democracy and power in an American city*. Yale University Press.
- Dahlberg, L. 2013. "The Habermasian Public Sphere and Exclusion: An Engagement with Poststructuralist-Influenced Critics", *Communication Theory*
- Engineering & Technology 2020. *Social platforms like Gab and 4Chan could face huge fines for misinformation spread*. Tillgänglig: <https://eandt.theiet.org/content/articles/2020/12/social-platforms-like-gab-and-4chan-could-face-huge-fines-for-misinformation-spread/> (Hämtad 19-05-2021)
- Englund, T. 2000. *Deliberativa samtal som värdegrund - historiska perspektiv och aktuella förutsättningar*. Skolverket.
- Englund, T. 2004. *Deliberativa samtal i ljuset av deliberativ demokrati*.
- Eranti, V. and Lonkila, M., 2015. "The social significance of the Facebook Like button", *First Monday*. 20.
- Esaiason, P., Gilljam, M, Oscarsson, H. Towns. A. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3 uppl. Stockholm: Wolters Kluwers.
- Fishkin, J. S. 2009. *People Speak: Deliberative Democracy & Public Consultation*. Oxford University Press.

- Fishkin, J., S., & Luskin, R., C., 2005. "Experimenting with a Democratic Ideal: Deliberative Polling and Public Opinion", *Acta Politica*. 40: 284-298.
- Fung, A., 2004. "Deliberation's darker side: six questions for Iris Marion Young and Jane Mansbridge", *National Civic Review*, 93(4): 47-54.
- GAB, Regelverk, Terms of Service 2021. Tillgänglig: <https://gab.com/about/tos> (Hämtad 19-05-2021)
- Goodhart, D. 2017. *The Road to Somewhere: The Populist Revolt and the Future of Politics*. Oxford University Press.
- Grönlund, K., Herne, K. and Setälä, M., 2015. "Does enclave deliberation polarize opinions?", *Political Behavior*, 37(4): 995-1020.
- Gulyas, A., J., 2016. *Conspiracy Theories: The Roots, Themes and Propagation of Paranoid Political and Cultural Narratives*. McFarland & Co Inc.
- Gustavsson, J. & Hedlund, M. 2010. *Konsten att skriva och tala*, 2 uppl. Bookboon.
- Habermas, J., 1992 [1962]. *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge: Polity.
- Harvard Business Review 2021. *Are we entering a new era of social media regulation?* Tillgänglig: <https://hbr.org/2021/01/are-we-entering-a-new-era-of-social-media-regulation> (Hämtad 19-05-2021)
- HBO, 2021. *Into the storm*. [dokumentärserie]
<https://spraktidningen.se/blogg/veckans-nyord-ekokammare> (Hämtad 19-05-2021)
- IDG, 2010. *De gjorde Sveriges bästa sajt 1997*. Tillgänglig: <https://www.idg.se/allt-om/torget> (Hämtad 19-05-2021)
- Journalisten 2020. *Kritik mot mediernas massiva USA-bevakning*. Tillgänglig: <https://www.journalisten.se/nyheter/kritik-mot-mediernas-massiva-usa-bevakning> (Hämtad 19-05-2021)
- Katz, J., Barris, M. & Jain, A. 2013. *The Social Media President Barack Obama and the Politics of Digital Engagement*. Palgrave.
- Käikhö, Ilmari, 2016. All krigsföring är av hybrid natur. *Statsvetenskaplig Tidsskrift* Årgång 118, s. 623
- Llewellyn, C, Cram, L, Hill, R & Favero, A 2019, 'For Whom the Bell Trolls: Shifting Troll Behaviour in the Twitter Brexit Debate', *JCMS: Journal of Common Market Studies*, vol. 57, no. 5, pp. 1148-1164.
<https://doi.org/10.1111/jcms.12882>
- Llewellyn, C., Cram, L., Hill, R.L. and Favero, A., 2019. "For whom the bell trolls: Shifting troll behaviour in the Twitter Brexit debate", *Journal of Common Market Studies*, 57(5): 1148-1164.
- Malkopoulou, A. & Kirshners, A. *Militant Democracy and Its Critics: Populism, Parties, Extremism*. Edinburgh University Press.
- New York Times 2021. Protesters storm Capitol Hill-building. Tillgänglig: <https://www.nytimes.com/2021/01/06/us/politics/protesters-storm-capitol-hill-building.html> (Hämtad 19-05-2021)
- Näringslivetsmediainstitut 2021. Fortsatt Trump-fixering trots maktskifte. Tillgänglig: <https://naringslivets-medieinstitut.se/fortsatt-trumpfixering-trots-maktskifte/> (Hämtad 19-05-2021)

- O'Flynn, I., Caluwaerts, D., Bächtiger, A., Dryzek, J., Mansbridge, J. & Warren, M., 2018. "Deliberation in deeply divided societies" i *Oxford Handbook of Deliberative Democracy*.
- Pariser, E. 2012. *The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You*. Penguin Books Ltd.
- Pedro-Carañana, J. Alvarado-Vivas S. & López-López, J. S. 2020. "Agenda-setting and power relations during the 2018 Colombian election campaign on Twitter", *The Journal of International Communication*, 26(2): 260-280.
- Popper, K. 1945. *Det öppna samhället och dess fiender*.
- Språktidningen 2014. *Veckans nyord: Ekokammare*. Tillgänglig:
- Steenbergen, M.R., Bächtiger, A., Spörndli, M. and Steiner, J., 2003. "Measuring political deliberation: A discourse quality index", *Comparative European Politics*, 1(1): 21-48.
- Svenska Dagbladet 2019. *Alternativhögern flyer "censuren" hos nätjättarna*. Tillgänglig: <https://www.svd.se/alternativhogern-flyr-censuren-hos-jattarna> (Hämtad 19-05-2021)
- SVT 2021. Agenda – Hårda ord mellan Åkesson och Ygeman.
- The Guardian 2008. *The 20-year-old at heart of web's most anarchic and influential site*. Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/technology/2008/jul/20/internet.google> (Hämtad 19-05-2021)
- Twitter, Regelverk, Terms of Service 2021. Tillgänglig: <https://twitter.com/en/tos> (Hämtad 19-05-2021)
- Vasabladet 2021. *Sagan om QAnon – Eller hur världen styrs av satanistiska pedofiler*. Tillgänglig: <https://www.vasabladet.fi/Artikel/Visa/416325> (Hämtad 19-05-2021)
- Völker, T., 2019. "Deliberative Democracy in the Age of Social Media", *Revista Publicum*, 5(2):73-105.
- Washington Post, 2021. *Misinformation dropped dramatically the week after Twitter banned Trump and some allies*. Tillgänglig: <https://www.washingtonpost.com/technology/2021/01/16/misinformation-trump-twitter/> (Hämtad 19-05-2021)
- Yin, R.K. 2009. *Case study research: Design and Methods*, 4 uppl. London: SAGE Publications, Inc.
- Young, I. M. 2002. *Inclusion and Democracy*. Oxford University Press.
- Zannettou, S., Bradlyn, B., De Cristofaro, E., Kwak, H., Sirivianos, M., Stringini, G. and Blackburn, J., 2018. "What is gab: A bastion of free speech or an alt-right echo chamber".

Appendix

Fall	Twitter	GAB
Horisontell tendens	Vänster	Höger
Vertikal tendens	Progressiva	Konservativa
Marknadsposition	Etablerade	Utmanande
Inställning	Restriktiva	Tillåtande

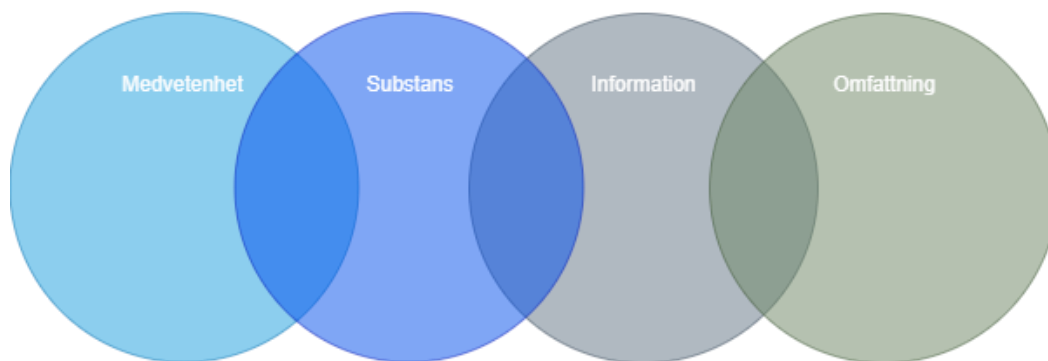
Figur 1 - Val av fall

Kategori	Innebörd
Regelverk	Plattformarnas respektive regelverk och användarvillkor - så kallat <i>Terms of Service</i> .
Teknisk utformning	Sättet plattformarna fungerar rent tekniskt.
Kvalitativ forskning	Tidigare forskning inom berörda områden som deliberation och användarbeteende online.
Kvantitativ forskning	Tidigare forskning som kvantitativt mäter innehåll i syfte att kunna påvisa tendenser på plattformarna.

Figur 2 - Kategorier för material

Kriterie	Definition	Aspekt
Medvetenhet	Ett positivt och konstruktivt samtalsklimat.	Plattformarnas hantering av hat och hot.
Substans	Fokus på sakfrågor och argumentens kärna.	Hur plattformarnas tekniska utformning påverkar argumentationsprocessen.
Information	Begränsning av tydliga, objektiva faktafel.	Plattformarnas hantering av desinformation och falska nyheter.
Omfattning	Alla ska känna sig välkomna till debatten.	Konkurrensen mellan plattformarna och vad den är baserad på.

Figur 3 - Deliberativa kriterier

Figur 4 - Deliberation i praktiken